

با میان معدن حاجی گک است که شهرت زیادی داشته و از جمله مهترین معادن آسیای مرکزی محظوظ میگردد، که ذخیره مجموعی این معدن در حدود دو میلیارد تن و فیصدی او سط آهن آن ۲۳ فیصد تخمین شده است.

منطقه خاکریز ولایت قندمار ذخایر سرب و جست کوه بی بی گوهر تقریباً ۶۹۰۰۰۰۰ تون تخمین گردیده است. علاوه بر این در تمام نقاط افغانستان ذخایر سرب نیز وجود دارد.

طلاء و نقرو:

ذخایر طلا در مناطق مختلف افغانستان ثبت شده که از آن جمله یک متقدار قابل لاحظ آن در آب دریای کوچک موجود است که از طریق ریگ شوئی بدست گشته است.

ذخایر معدن طلا در ولایات بدخان، قندمار وزابل نیز وجود دارد که ولایت زابل از جمله ذخایر طلا همیت بخصوص دارد. ذخایر معدن نقرو در ساحه پخته شیر، سلیم کوه هرات و در بی بی گوهر خاکریز قندمار پیدا شده است.

معدن اجخارکرهه :

از جمله اجخارکریمه که در افغانستان یافت می شود لا جورد ، لعل ، باقوت نزمرد ، و بیرونی را میتوان نام برد ولا جورد از جمله مهمترین آن پیشمار میرود .

از جمله اجخار تیمراتی سنگ مرمر بزرگبای مختلف در اکثر نواحی افغانستان یافت میشود که از آنکاه محیت و کیفیت اهمیت زیادی دارد سنگ رخام که در ولایت هلمند یافت می شود در طروف سازی و آشیایی زیستی خیلی اهمیت دارد . معدن سلفر در ولایت بلخ است که ذخایر آن در حدود ۶۰۰ هزار تن تخمین گردیده و همچنان سلفر در بدخشان نیز موجود میباشد .

معدن سنگ که از جمله مهمترین منابع معدنی افغانستان به شمار میرود در اکثر ولایات افغانستان موجود است و مورد استفاده مردم قرار می گیرد .

در حدود ۴۰۰...۵ سال قبل از امروز در بدخشان لا جورد استخراج گردیده و در تمام جهان شهرت خاصی دارد .

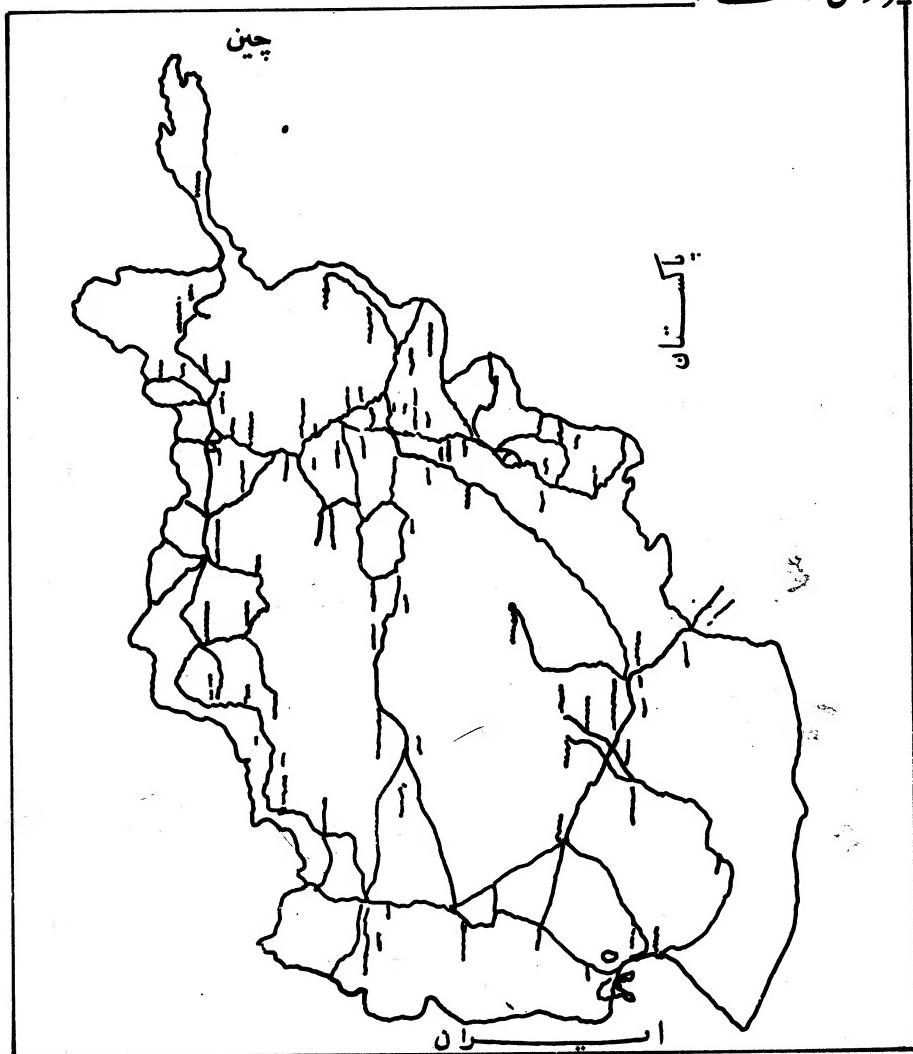
راه های مهم :

راه ها در اکتشاف پیشافت صنایع وزراعت و تجارت خارجی یک کثیر نقش همی را بازی میکند. ارزان بسیار قدیم تا پایان قرون مسلطی راه هم تجارتی که شرق را غرب و صلحی نمود بنام راه ابریشم شهرت داشت. این راه که از افغانستان میگذشت و اموال تجارتی هند، چین و آسیا مرکزی را دریعه کاروانها پس از ورود متفق نمیمود، باکشف شدن راه های بحری تدریجاً اهمیت خود را از دست داد.

وسایل حمل و نقل مردم افغانستان بسیار سبیط وابتدائی بوده که شتر اسپ، مرکب و قاطر و سایل هم حمل و نقل شمرده می شد که در جهای این جهله اسلامی نیز ازان استفاده بعمل می آید.

در سال ۱۳۰۴ هجری راه های کابل و قندیل و در سال ۱۳۰۷ هجری راه هرات و قندیل و سرک کابل - جلال آباد از راه کوتل لته بند، و شاهراه کابل پنجشیری از راه کوتل شبر و تنگی دره شکاری بروی موثر نا بصورت خامه بازگردید. از سال ۱۳۲۵ هجری شن لے ۱۳۴۸ هجری ۲۵۵۶ کیلومتر از سرک های موثر و

بصورت عصری پخته کاری (قیرزی) شد. سرکهای مهم حمل و نقل افغانستان
قرار آتی است.

سرک کابل - تورخم :

سرک کابل تورخم ۲۲۲ کیلومتر طول داشته در سال ۱۳۴۴ هشتم براي استفاده آماده گردید. ولایات شرقی افغانستان از قبیل ننگرهار، بغلان،
کندز و مچنین کشور همایه پاکستان را به کابل وصل می سازد.

شاہراه بزرگ شمال، سالنگ:

طول سرک سالنگ از جبل السراج به امتداد دوشی الى شیرخان بندر ۳۳۰، کیلومتر میباشد. این سرک مرکز افغانستان را مستقیماً به ولایات شمال مانند پروان، بغلان، کندز و مچنیان جمهوریت لٹی مسلمان شین آسیای میانه وصل میکند.

سرک کابل - قندھار

سرک کابل قندھار ۴۸۳، کیلومتر طول داشته و یکی از مهمترین سرک های ترازی پیشمار میرود، این شاہراه ولایات عمدۀ داخل کشور را بهم

اتصال می‌دهد که کار ساخته آن در سال ۱۳۴۵ هشیش خاتمه پذیرفت.
سرک قندما روپین بولدک ۱۵۴ کیلومتر طول داشته و به صورت
عصری اعگارگردیده وبالآخره به خط آهن چمن وصل شود.

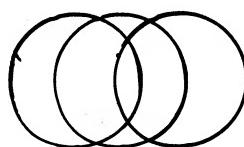
سرک کند هار - هرات - تور غندی :

طول این سرک از کند هار الی تور غندی ۶۷۹، کیلومتر است. این
سرک از لحاظ استحکام او بین سرک افغانستان است که بصورت
کانکریتی اعگارگردیده است و از ولایات و سوادلی های متعدد میگذرد و
یکیگر را بهم وصل می‌کند. با احداث سرک هرات - اسلام قلعه تجارت
خارجی افغانستان اکشاف یافت و همچنین در مرور تجارت با جمهوری اسلامی
ایران سهولت کافی روناگز کردید، طول این سرک به ۱۲۱، کیلومتر بالغ میگردد.

سرک پلخمری - مزار شریف و شبستان :

این سرک ۳۶۰، کیلومتر طول دارد که شهرهای هم صفحات شمال ماند

پلخی سهگان، خلم، مزار شریف آچه و بزرگان را باهم وصل میکند.
اگنون تمام سرک نای کشور را توسط تانکها و بمبار دانهای روی هم
تجزیب گردیده و ازین رفتہ اند که ازین ناحیه نیز کشور را بسیار ریاد منظر
گشته است.

تهرین

- ۱- هم ترین معادن افغانستان را نام بگیرید .
- ۲- ذخایر اجبار کریمه و پترول در کدام نقاط افغانستان موقعیت دارد ؟
- ۳- ذخایر معادن عضوی فرسوبی در افغانستان کدامند ؟
- ۴- از کدام مناطق افغانستان ذغال سنگ استحصال میشود ؟
- ۵- معادن بزرگ آهن در کدام مناطق وطن قرار دارد ؟
- ۶- معادن طلا و نقره در کدام مناطق افغانستان ثبت شده و آیا مورد استفاده می باشد
یا خیر ؟
- ۷- آیا خطوط حمل و نقل بالای صنایع وزرایت تاثیر دارد ؟
- ۸- تاریخی، حمل و نقل افغانستان را مختصرآ بیان داید ؟
- ۹- سرک نای پخته افغانستان را نام بگیرید ؟
- ۱۰- سرک نای پخته وطن را نقشه نشان دهید ؟
- ۱۱- سرکهای پخته افغانستان در اثر چه تحزیب شده اند ؟
- ۱۲- آیا آنون در افغانستان سرک پخته وجود دارد ؟

فصل دوم

پژوهه‌های افغانستان

پژوهه‌های برق سهانی :

استفاده از برق برای تغیر در افغانستان در زمان امیر عبد الرحمن خان صورت گرفت و برای اولین مرتبه دایمی‌تری کوچک که بیش از ۴۰۰، چراغ برق ظرفیت نداشت در کابل به کار گرفتاد و بعداً دستگاه‌های برق به شکل حرارتی و دیزلی و آبی به وجود آمد که برخی از آنها هم‌شیخاریم.

برق آبی :

دستگاه برق آبی جبل السراج - دستگاه برق آبی چک وردک - دستگاه بند برق سروی - بند برق نعلو - دستگاه برق تاہی پسر و پژوهه ننگرهار، برق دیزلی : دستگاه‌های برق دیزلی در غزنی، کابل (احتیاطی)،

سر وی د احتیاطی، مزار شریف و اندخوی روی کارآمد بودند.

کارخانه جات :

افغانستان از زمانه های قدیم مرکز مهم صنایع محلی از قبیل تالین
گلیم، سطربنی، نند، پوستینچه، آهنگری، زگری، سگری، کاشی سازی،
کلاپی، و صفت نساجی از قبیل صنعت که های خنی، پشمی و ابریشمی بوده است
و تا اکنون در تھاط مختلف افغانستان به پیانه حکم وزیر توسعه داده شود.

صنایع جدید مکشینی و فابریکه های عصری با راول در زمان امیر شیرعلی خان
و بعداً بصورت نسبتاً اکتشاف یافته از زمان امیر عبده الرحمن خان تهداب
گذاری شد.

در اخیر قرن ۱۹ م امیر عبده الرحمن خان اولین فابریکه عصری را در افغانستان
بنام مکشین خانه در کابل تأسیس کرد که وسائل حربی در آن تولید و ترمیم
می شد. با فعال شدن دستگاه بر ق آبی جبل السراج توسط اثربنی بر ق
دستگاه صنعتی مکشین خانه به کار آورد. و بعداً چند فابریکه کوچک مانند فابریکه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

فصل اول

جغرافیہ افغانستان

ساختهای ارضی افغانستان

افغانستان یک مملکت کوه‌هستانی است که $\frac{4}{5}$ حده این مملکت را کوه‌های تشکیل می‌دهد، قمت مرکزی آنرا سلسله بزرگ کوه‌های هندوکش تشکیل می‌دهد که بطول ۷۰۰ کیلومتر در شمال شرق کشور از پامیر می‌برآید و مانند کان تا قمت مرکزی افغانستان (بامیان، میرسد) .

کوه‌های هندوکش بطرف غرب تدریجاً پست شده و در نواحی دروازه بامیان این سلسله کوه‌ها نام کوه بابا مسمی گردیده است که شاخه‌های دیگری

گوگردسازی، فابریکه چرگری، فابریکه بوت دوزی، فابریکه کوچک پنبه
باکیک استنگاه کوچک بافندگی و فابریکه حجاری و نجاری به سرایه دولت
تأسیس گردید.

باتأسیس وزارت اقتصاد در سال ۱۳۱۷ هشتم توجه به فابریکه های و
کارخانجات معطوف گردید در سال ۱۳۲۰ هشتم کارخانه ناجی پیغمبری تغیر
تأسیس شد. بعد از جنگ دوم جهانی پژوهه های بزرگتری مانند فابریکه ناجی
گلبهار و فابریکه برق سروی و غیره احداث شد.
علاوه بر آین با کارآمدازی دستنگاه های ناجی بگرامی، ننگرهار و خزار شریف
صنعت ناجی پیشرفته مابل ملاخطه نمود که قبل از جنوم رومن در افغانستان
تکه های نجی پشمی و سندی تولید تی شد.

تولیدات مختلف افغانستان در سال ۱۳۴۰ هشتم آغاز گردید که
کارخانجات مهم آن فابریکه ساخت سازی غوری و جبل السراج بوده است.
که تولیدات ساخت احتیاجات داخل کشور را رفع می نمود و مقدار کمی پکشوارهای خارجی
نیز صادر می گردید علاوه بر آین فابریکه های کوچک بوت سازی، ماسیلو و روغن نباتی

نیز در افغانستان تأسیس شده است قبل از بحوم روشنگ برکشور ما کارخانجات
 ذیل وجود داشت . بیش از تجارت از مستقیم توای سرخ روستها در افغانستان
 فابریکه تیلکشی و صابون سازی کندز ، شرکت بوت دوزی اقبال و
 آهو ، موسسات تولید برق تأسیسات مطبوعه دولتی ، عسکری ، معارف
 و ملی ، کارخانجات سمنت غوری و جبل السراج ، فابریکه کاشی سازی قندهار
 پروژه کوکمیادی و برق فرار شریف ، کارگاه پلچرخی ، ضرایخانه ، جماری و نجاری
 تختنیکم چنگلک ، فابریکه بریکت سازی کابل و پنجری ، سیلوتاوی کابل و پنجری
 دستگاه خانه سازی ، فابریکه ذوب فلزات ، فابریکه قایین شوی و غیره وجود
 داشت .

صادرات و واردات افغانستان :

صادرات افغانستان عبارت از محصولات ^{بیش} چوای وزرا عنی است که اقلام هم
 آن ذیلاً بیان میشود .

- ۱- پشم ، پوت ، پوت قره قل و روده ها .
- ۲- میوه طبیت : افغانستان با داشتن شرائط خوب اقلیمی دارای انواع مختلف طبیت میباشد .

مقداری از میوه های افغانستان بصورت خشک قمازه پکشوارهای خارجی صادر میگردد که بازارهای هم صادرات افغانستان، پاکستان، هند و شوروی است بعداز آنکه فابریکه های فنی میوه پاکی و سوت (دوجه بندی)، به کارخانه نمود میوه های خشک افغانستان به امان، فرانسه، و چنان نیز صادر گردید.

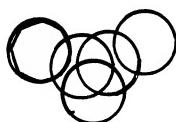
۳- مفروشات، قالین و گلیم؛ اقعادها از قرنها به این طرف در اقتضیان قالین و گلیم همارت خاصی از نگاه پچنگی زنگ چسبیت و تعاومنت منابعی ندارد. بازارهای فروش قالین های افغانی عبارتند از: انگلستان، امریکا، کانادا، آسترالیا، دنارک، ناروی، سویدن، فنلاند، سوئیس، استریا، امان، هائیند، فرانسه، ایتالیا، بلژیم، بازار فروش گلیم خصوصاً گلیم قاقمه بریتانیا، جرمی و کشورهای دیگر اروپا و ایالات متحده امریکا میباشد. صدور گاز طبیعی افغانستان به روسیه پناز ترین قیمت صورت میگرفت و در داخل کشور غیرزا آن ضرورت برجی احسان پیشود، این اصر با عرض گردیده که سرمایگر اینهای کشور را به دست خود ازین بجزءیعی داشت های جنگلها را قطع کرده و ازان منحیت محروم قات کار بگیرند، که در صورت آن زودترین فرصت همچه این جنگلهای انبوه و مناظر طبیعی پس از آن خشک تبدیل خواهد گشت و این سرمایه بزرگ را از دست خواهیم داد.

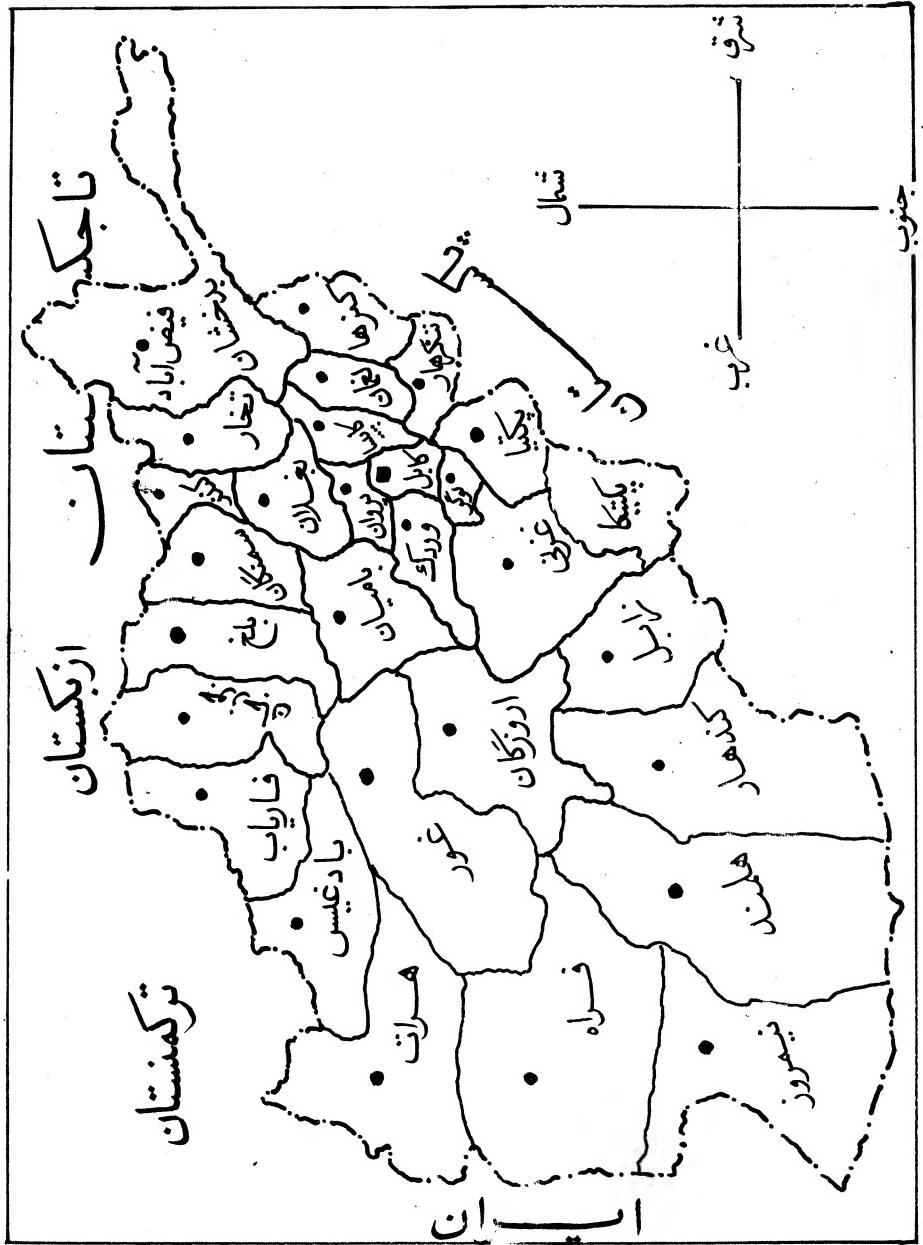
وارادات افغانستان: واردات افغانستان بسیار متنوع بوده که اعلام میم آن چای، شکر،

تیل خاک ، پترول ، موتور ، سامان برق ، هشین آلات سبک و سنگین
داروی طبی هنکه ها و سامان لکس میباشد .

تمرين

- ۱- تایخچه آغاز استفاده از برق را در افغانستان شرح دهید ؟
- ۲- دستگاه های برق آبی ، حرارتی و دیزلی افغانستان را یکاکی نام بگیرید ؟
- ۳- دستگاه های بزرگ برق آبی افغانستان کدام اند ؟
- ۴- فابریکه های بزرگ نساجی کشور خود را نام بگیرید ؟
- ۵- اقلام مهم صادراتی کشور کدام بوده و کجا فرستاده می شود ؟
- ۶- واردات افغانستان را شرح دهید ؟
- ۷- کدام محصولات حیوانی از افغانستان به خارج فرستاده می شود ؟

فصل سوم

تئیهات جغرافیه عمومی جهان :

برای آسانی مطالعه و بتر آموختن جغرافیه را برچند قسم عده تقسیم نیایم ،
که بنام جغرافیه طبیعی ، سیاسی ، اقتصادی و بشری یاد می شود .

- ۱- جغرافیه طبیعی یا قدرتی : جغرافیه طبیعی از حکمت ستاره ها ، به میان آمدن فصل ها ، تغیرات آب و هوای کوه ها ، دلیل ها ، آبخار وغیره بحث می کند ، که حمه این ها را الله و تعالیٰ به قدرت کامل خویش آفریده است .
- ۲- جغرافیه بشری : تغیرات و تحولات که در محیط توسط عقل و دانش انسانها رخ میدهد توسط جغرافیه بشری تحت مطالعه قرار میگیرند .

جغرافیه بشری بر ذخیره تقسیم گردیده که جغرافیه اقتصادی و سیاسی نامیده می شود . در جغرافیه اقتصادی کار و عمل مردم بر زمین زیر بحث و مطالعه قرار میگیرد . در حقیقت جغرافیه اقتصادی از تولیدات زراعی ، معدنیات زمین ، پیداوار

صنعتی و تجارت بجهت میکنند .
جغرافیه سیاسی نژاد ، زبان ، رسم درواج و سیستم حکومتی اقشار
انسانی را مورد بحث قرار میدهند .

آفتاب و تاثیر آن بر سطح زمین

آفتاب یک منبع بزرگ حرارت است که خداوند پاک آزار به قدرت کامل
خویش آفریده است .

حرارت و نور آفتاب تاثیر هایی در زندگی تمام موجودات زندگی یعنی حیوانات ،
نباتات و انسانها دارد . زیرا رشد و نموی نباتات به اثر تابش نور آفتاب
صوت میگیرد چنانچه اگر گیاهی را در محیط قادر نور و حرارت نگاه داریم پس از مدت
کمی پژمرده می شود علاوه بر گیاهان انسان نیز نمی تواند به زندگی خود در محیط قادر
نور و حرارت ادامه بدهد .

حیوانات نیز مانند انسانها از نور آفتاب بہرمند گردیده مستقیماً از اثر نور و حرارت

آفتاب استفاده می نمایند.

خداوند متعال آب را در اثر تابش نور و حرارت آفتاب به بخار تبدیل نماید که باعترض ریزش برف و باران می کردد. علاوه بر این برای استفاده از انرژی حرارتی آفتاب بعضی از کشورهای صنعتی و سایلی ساخته اند که بوسیله آن های توائند از حرارت اخذ شده نور آفتاب جهت به کار آذاختن چرخ کارخانجات و گرم نمودن خانه ها استفاده کنند.

محور خط استوا، مدارات و دوایر نصف النهار زمین.

محور خطی است فرضی که از مرکز دو قطب شمال و جنوب زمین میگذرد. خط استوا: دایره ای است فرضی که فاصله قطبین زمین نسبت به آن یکسان بوده و زمین را به دو نیم کره شمالی و جنوبی تقسیم میکند.

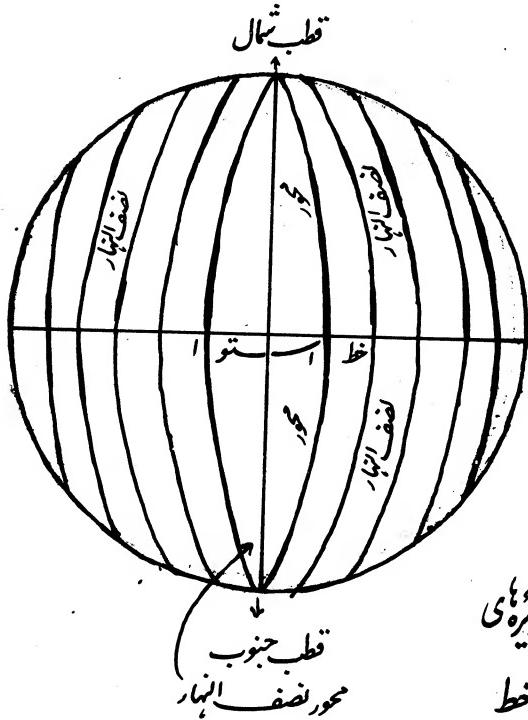
مدارات: دوایر موازی با خط استوا بنام مدارات یاد می شوند و هر قطع از کره زمین دارای یک مدار است که فاصله آن نسبت به خط استوا عرض البلد جغرافیائی آن ناحیه مشخص می کند.

نصف النهار: دوایر عمود بر سطح استوائی زمین بنام نصف النهار است موسم اند

تمام دو ای۰ نصف النهار از قطبین زین میگذرد و هر نقطه از کره زین دارای یک نصف النهار است.

فاصله نصف النهار نسبت به نصف النهار مبدأ، ۱۰، معرف طول جغرافیا یعنی آن

ناحیه است.

خط سلطان یا دایره سلطان :

دایره فرضی است که $\frac{1}{3}$ ۲۳ درجه بطرف بالا در شمال خط

استوا قرار دارد.

خط جدی یا دایره جدی :

دایره فرضی است که $\frac{1}{3}$ ۲۳ درجه بطرف جنوب خط استوا یا

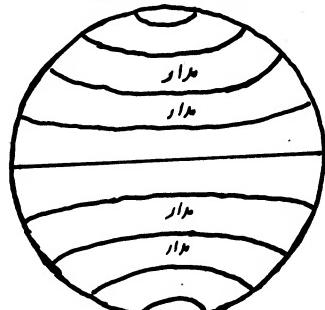
پائین خط استوا واقع است دایره های

بین خط استوا، خط جدی و خط

سلطان را مدارات می نامند.

از شکل ذیل آشکار می‌گردد که مدارات قطبی شمال و جنوب موقعیت و
افقیم مختلف کشورهای جهان را نشان میدهند.

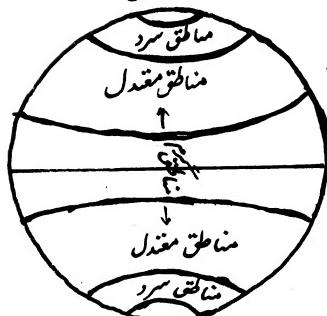
مدارات قطب شمال

مدارات قطب جنوب

مناطقی از کره زمین که بین خطوط
جدی و سلطان موقعیت دارند آب
و هوای آن گرم است.

قطب شمال

قطب جنوب

خط ابریون

خط استوا

خط جدی

مناطقی که در نیم کره
شمالی بین خط سلطان و
قطب شمال و در جنوب
بین خط جدی و قطب

جنوبی واقع بوده آب
و هوای آن معتدل است
آن مناطق زمین که در بین
های شمال و جنوب واقع
اند آب و هوای آن

۱- مبدأ نصف النهار خط گرینوچ تعیین شده است که از شهر لندن انگلستان می‌گذرد.

از آن به اطراف جدا شوند مثلًا در شمال غرب کوه بابا سلسله پارو پامیزرا و تیربند ترکستان، بطرف غرب سفیدکوه و بطرف جنوب آن کوه سیاه قرار دارد.

جنوب شرق افغانستان را سلسله کوه های سیاه اشغال نموده است که کوه های گومل، توچی، سپین غز و گرم این سلسله هم را تشکیل میدهند و دریاچه چون دریاگاهان، گومل و توچی در دره های این سلسله کوه ها بطرف شرق جریان دارد. دریاچی کابل از دره مشهور خیرمیگند و با اباسین می پیوندد. در قسمت جنوب غربی افغانستان صحراي وسیع وجود دارد که ۲۰۰، فیضه زمین کشور را گرفته است دریاچی همند این صحرا را بدوده ته تقسیم نماید: اول صحراي غربی دشت مارکو، دوم صحراي شرقی بین کوه های هندوش، سپین غز، قلات و غزنی ریگستانهای وجود دارند که بطرف جنوب غرب شهر شیب واقع بوده و ذریعه دریاچی همند و معاونین آن از هم جدا شده اند. دامنه شمالي سلسله کوه های هندوش تدریجی شکل تپه ها را گرفته و در شمال با جمله های وسیع دریاچی آمو اتصال میابد. زمین همواریکه جنوبًا بطول سرحد

بسیار سرداست . خلاصه مطلب اینکه مناطق استوائی دارای آب و هوای گرم بوده و هرگز طوف شمال یا جنوب از خط استوا دور شده میروند هوای آن همان قدر سرد میگردد .

تمرين

- ۱- جغرافیه عمومی جهان برچند قسم تقسیم شده است ؟
- ۲- جغرافیه طبیعی و بشری را تعریف کنید ؟
- ۳- محور و خط استوا را تعریف کنید ؟
- ۴- مدارات و نصف النهارات را تعریف کنید و بین آنها چه فرق است ؟
- ۵- مدارات و نصف النهارات را ترسیم نمایید ؟
- ۶- محور را در نقشه نشان دهید ؟
- ۷- خط استوا را در کره زمین نشان دهید ؟
- ۸- مناطق معتدل بین کدام خطوط موقعیت دارند ؟
- ۹- مبدأ دوایر نصف النهار از کدام نقطه تعیین شده است ؟

فصل چهارم

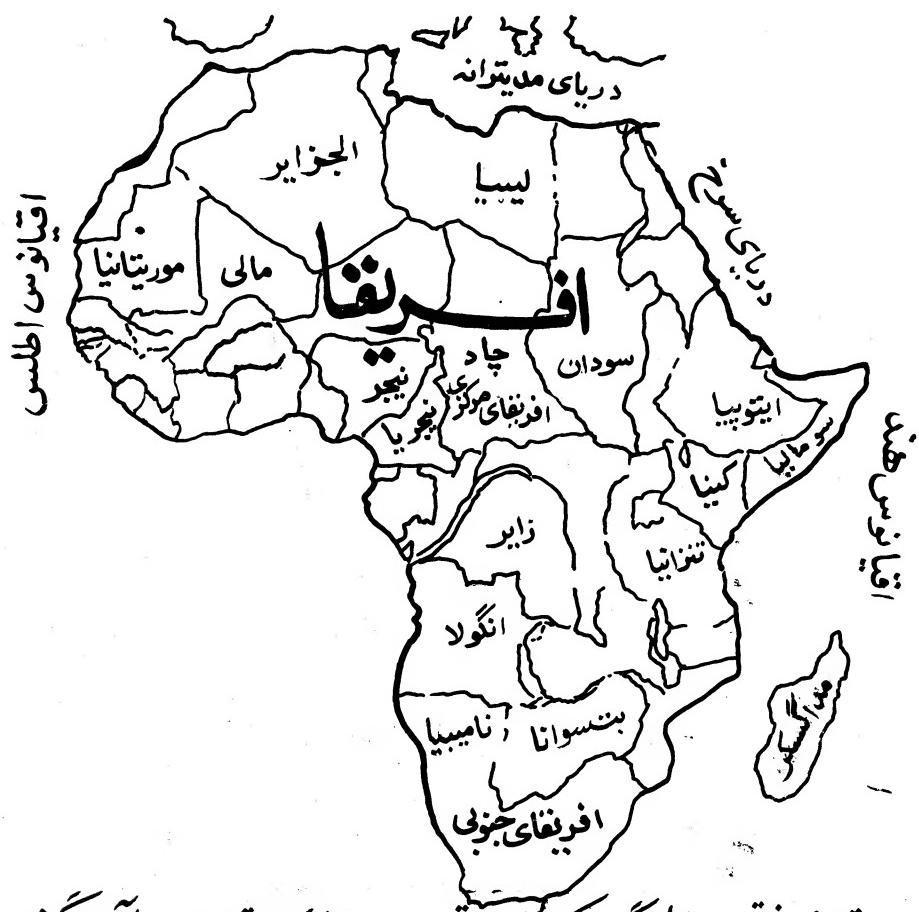
قاره افریقا جغرافیه طبیعی و انسانی

حدود و وسعت افریقا :

قاره افریقا از شمال به دریای مدیترانه و از شرق به آقیانوس هند و دریای سرخ و بحیره احمر، و از جنوب و غرب به آقیانوس اطلس محدود است. مساحت آن بیش از (۳۰۰) میلیون کیلومتر مربع میباشد.

قاره افریقا از گوشه شمال غربی توسط اینا با یک جبل الطارق از اروپا و از ناحیه شمال شرقی بو سیله کمال سویز از براغظم آسیا جدا شده است.

۱- طارق بن زیاد «بربری» فاتح بزرگ اسلامی در سال ۹۲ هجری زمان خلافت ولید بن عبد الملک با دیگر بجا همین از اینا وارد آسیا نشد و آسیا را فتح کرد که همین اینا بنام وی یاد میشود.

قارهٔ افریقا در منطقهٔ گرم کره نزین قرار دارد و خط استوا از وسط آن میگذرد.

۱- بلندی‌ها و پستی‌های افریقا: داخل براغthem افریقا از صحراها و دشت‌های وسیعی تشکیل شده است که اطراف آن را کوه‌های بلندی بخصوص در طرف مشرق احاطه کرده است. در شرق این قاره سلسله کوه‌های موازی یک‌پیکر از شمال

به جنوب امتداد یافته اند که هم ترین آنها کوه های کنیا و کیلیما بجاور است در میان این کوه ها دریاچه های متعددی جیان دارد که از جمله آنها یکی دریاچه کوچک و یکیوریا میباشد.

آب و هوا :

چون خط استوا از وسط قاره افریقا میگذرد، در نواحی مرکزی افریقا یعنی اطراف خط استوا آب و هوا استوائی است. درین سرزمین ها بطور عموم در تمام سال هوا بسیار گرم و مرطوب است و با ان فراوان می بارد ازین جهت غالب رود های افریقا مانند نیل و گنگو وزرا همراه با بلندی های این ناحیه سه چشمگیر خواهد بود. آب و هوای استوائی بطرف شمال و جنوب جای خود را به آب و هوای گرم و خشک میدهد و پس از آن آب و هوا صحرائی می شود. در گوشش شمال غربی و ناحیه کوچکی در جنوب افریقا آب و هوای معتدل مدیترانه ای دیده می شود. از رود های بزرگ افریقا نیل به دریای مدیترانه میریزد و گنگو به اقیانوس اطلس و زاغبز به اقیانوس هند سرازیر می شود.

۲- جغرافیه انسانی : جمیعت افریقا به (۳۰۰،۰۰۰،۰۰۰) نفر می‌رسد که اکثریت مردم آن سیاه پوست می‌باشند ، و تعداد کمی سفید پوست از جنوب به سرمهزند که بقایای استعمار بوده و عیسوی مذهب می‌باشند . زبان مادری تعدادی از سفید پوستان عربی و دین شان دین مقدس اسلام است . باشندگان افریقا اکثر آب و هواستند و تعداد مسلمانان و مسیحیان در آن بسیار کم است .

۳- جغرافیه تاریخی — قاره افریقا :

تا قرن نوزدهم اروپائیان اطلاعی از قاره افریقا نداشتند ولی بعد از نیمه قرن نوزدهم سیاست حاکم اروپائی با تحمل رنج و مشقت به این قاره راه یافتهند و به منابع سرشار و ثروت های آن پی بردنند .

وجود منابع طبیعی و ثروت فراوان قاره افریقا طبع و حرص اروپائیان را بخود تحریک نمود که در نتیجه آن اکثر کشورهای افریقا بین کشورهای انگلیس ، فرانسه ، ایالات متحده ، بلژیک ، پرتغال ، و اسپانیا تقسیم شد و منابع طبیعی افریقا از طرف کشورهای متذکره غارت و تاراج گردید .

اکثر کشورهای افریقا بعد از جنگ دوم جهانی نهضت های آزادی بخش و قیامهای

همتواتر آغاز نمودند و در نتیجه آن استقلال یافتد و در صفت دولت های
آزاد قرار گرفتند.

تمرين

- ۱- حدود و مساحت قاره افریقا را بیان نماید؟
- ۲- حدود و موقعیت قاره افریقا را در نقشه جهان نشان دهید؟
- ۳- کوه ها و دریا های بزرگ افریقا را نام بیکرید؟
- ۴- از کدام سال اروپائیان به قاره افریقا راه یافتد و سبب آن چیست؟
- ۵- کشور های مستقل افریقا را در نقشه جهان نشان دهید؟
- ۶- کشور های شوتمند افریقا بین کدام حمالک اروپائی تقسیم گردید؟
- ۷- نتیجه نهضت های آزادی بخش و قیام های افریقا چه بود؟
- ۸- آب های هوای قاره افریقا را تشریح نماید؟
- ۹- مسلمانان افریقا به کدام زبان تکلم میکنند؟

اسمای ممالک با مرکز قاره افریقا

شماره	مملکت	مرکز	شماره	مملکت	مرکز
۱	آنگولا	لواندا	۱۳	جیبوتی	جیبوتی
۲	ایتوبیا	آدیس آبابا	۱۴	چاد	ان جامنا
۳	افریقای جنوبی	پرتوریا	۱۵	رواندا	کیگالی
۴	اذربایجان	بانگو	۱۶	زمبیا	لوزاکا
۵	الجزایر	الجزیره	۱۷	زانیسر	کینشاسا
۶	یونان	کامپالا	۱۸	زیمباوه	سالیسبوری
۷	پرتغال	پرتونوو	۱۹	ساوتومه	پنین، دھومی
۸	بوتسوانا	آبی جان	۲۰	کابرون	ساحل عاج
۹	بوروندا	بوجومبورا	۲۱	ستینگال	داکار
۱۰	تاترانیا	دارالسلام	۲۲	سوازیلند	امبابان
۱۱	توگو	لومه	۲۳	سودان	خرطوم
۱۲	تونس	تونس	۲۴	سومالیا	موگادیشو

٢٥	نیجریہ	لاگوس	گینیہ استوائی	مالا بو
٢٦	وتای علیا	واگادوغو	گینیہ بیانو	بیانو
٢٧	سیرالیون	فریتاون	سوتو	مازو
٢٨	سیشل	ویکتوریا	لایبریا	مونزرو دیا
٢٩	صحراء	العیون	لیسبیا	تریپولی
٣٠	غنا	اکرا	مالاگاسی	تانا ناریو
٣١	کامرون	یاوندہ	مالاوی	لیلوونکوہ
٣٢	کنگو	برازاویل	مالی	باماکو
٣٣	کینیا	تایروبی	مصر	قاہرہ
٣٤	کومور	مورونی	المغرب "مراکش"	رباط
٣٥	کیپ ورد	پرایا	موریتانیا	فراکسوت
٣٦	گابون	لیبرویل	موریس	پورت لوئی
٣٧	گامبیا	بانجول	موزامبیک	ماپuto
٣٨	گینا	کوناکری	نیجر	نیامی

فصل پنجم

کشورهای اسلامی افریقای شمالی :

صحرای بزرگ افریقا از لیبیا و شرق مصر تا کناره های دریای مدیترانه پیش آمده است و مرکز پرمجیعت جلکه نیل و نواحی شمال غربی افریقا را از یکدیگر جدا می سازد.

دین اسلام که از طرف شرق و شمال شرق افریقا بداخل این قاره به یافت از راه سر زینهای شمال افریقا و آبناهای طارق قبیلت های جنوب غربی اروپا نیز رسیده . امروز دین تمام مردم کشورهای شمال افریقا یعنی مصر، لیبیا، تونس، الجزایر و مراکش دین سیارک هدایت است و در بیاری تعاط دیگر از نواحی شرقی و مرکزی افریقا نیز پیروان زیادی دارد.

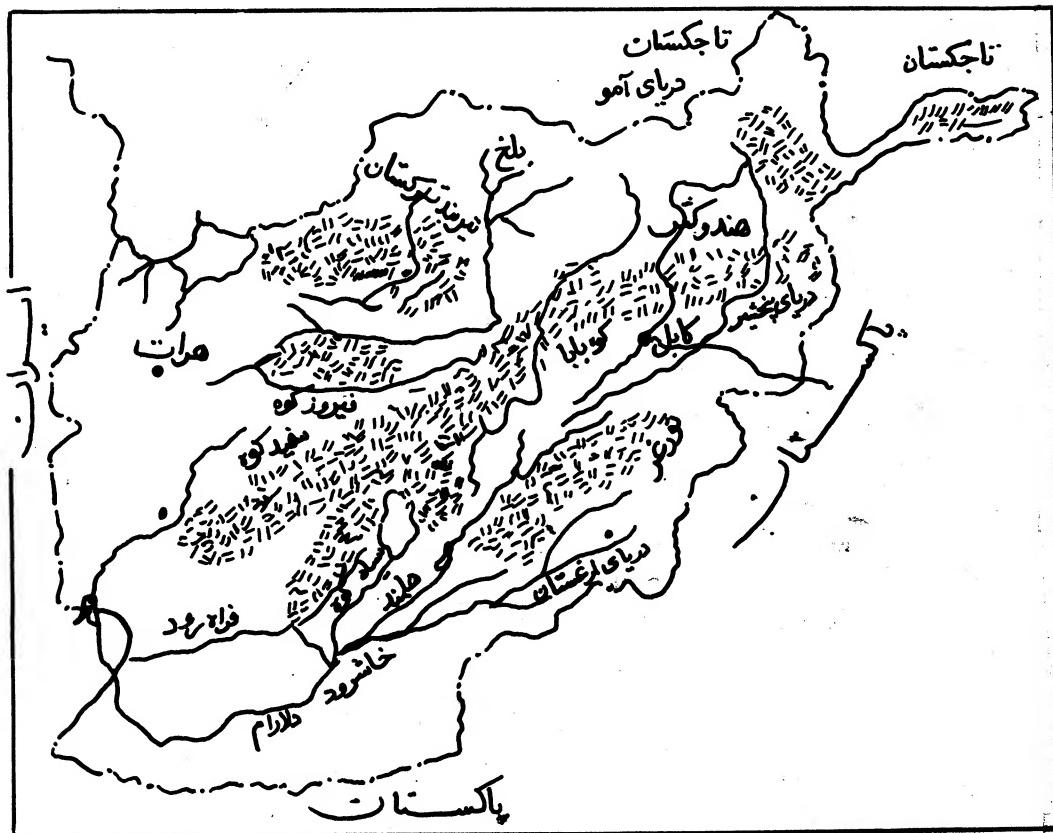
مصر: مصر یکی از کشورهای عربی است که در شمال شرق افریقا قرار دارد. بطرف شمال آن دریای مدیترانه بطرف شرق آن بجزیره سرخ و جزیره اچمیر، بطرف جنوب آن کشور سودان و بطرف غرب مصر لیبیا واقع است

مساحت مصر به ۵،۰۰۱ کیلومتر مربع میرسد .
 مرکز مصر شهر قاهره میباشد مردم آن از تراو سفید بوده و تعداد شان
 به ۳۸۵،۰۰۰ نفر میرسد . زبان رسمی مردم آن عربی است پسرو
 دین مقدس اسلام و سنتی مذهب میباشند .

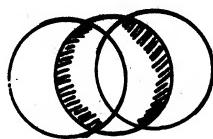
مصر کشوری است که دارای پر شکوه ترین تاریخ باستانی میباشد . بشهربازی هم مصر آسوان

ایران امتداد یافته است، بُشکل نیمه صحرائی خاکی با کله های سفید نمک ماند
میباشد این نوع زمین دشت گفته میشود.

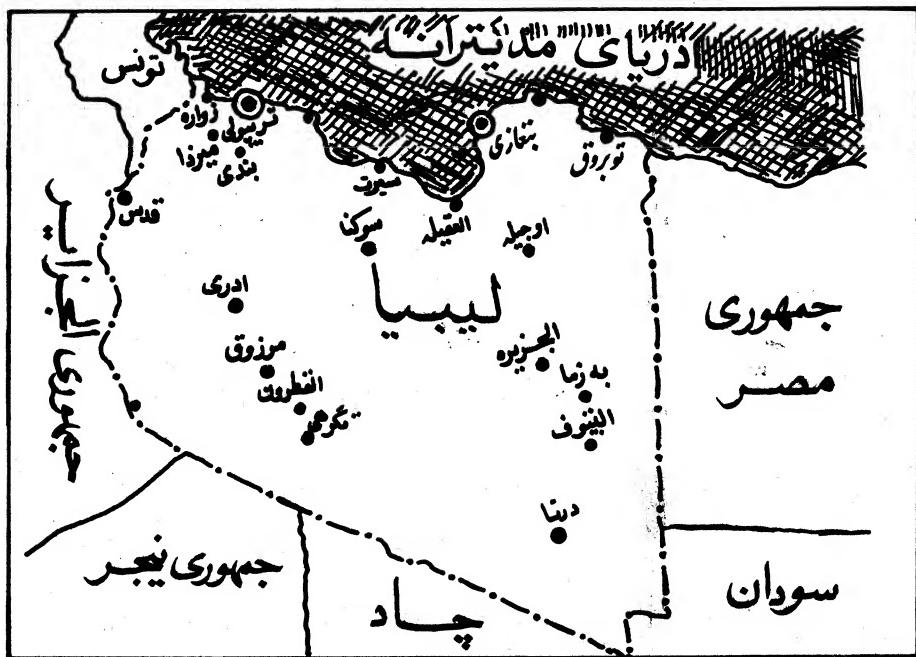
اسهایلیه والقصر بوده پورت سعید و اسکندریه بنادر هم مصر می باشد.
بندر بسیار هم آن کانال سویز است که اروپا و آفریقا را با آسیا
وصل می سازد.

محرسالانه ازین کanal عایدات زیادی بدست می آورد. مصر یک کشور
زراعی است که صنایع در آن نیز تا حدی اکتشاف نموده است.

لیبیا

لیبیا یکی از کشورهای افریقای شمالی است که بطرف شمال آن دریای مدیترانه و تونس، بطرف شرق آن مصر، بطرف جنوب آن کشورهای سودان چاد، و نیجر و بطرف غرب آن جمهوریت الجزر ایزیر واقع میباشند.

مساحت لیبیا به ۱،۷۶۰،۰۰۰ کیلومتر مربع میرسد . این کشور دارای دو مرکز است که یکی در شرق آن قرار دارد و بنام بنغازی یاد می شود و دیگری در غرب است که بنام تریپولی یا طرابلس یاد می شود .

مردم لیبیا از زرده سفیدی باشند که تعدادشان به ۲،۵۰۰،۰۰۰ نفر میرسد . زبان رسمی مردم عربی و طرز حکومت آن جمهوری است مردم لیبیا پیرو دین مقدس اسلام و شیعی مذهب اند .

شهرهای مهم لیبیا عبارت انداز اوجیلا ، الجیوف ، وادان ، والجنسیره . بنادر مشهور آن بنامهای دزا ، شاهات و العقیله میباشد . ثلث صادرات مهم این کشور می باشد .

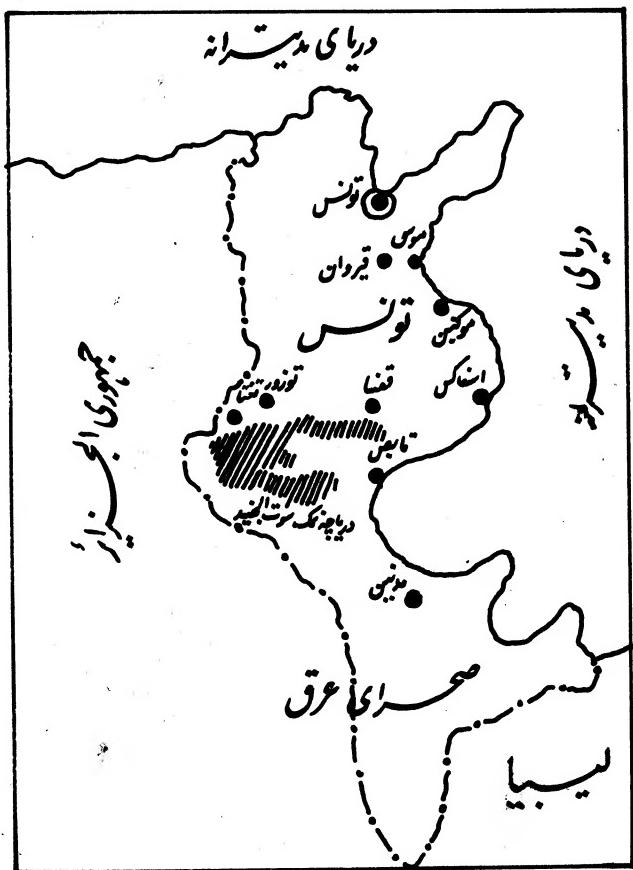
تونس

تونس از کشورهای افریقای شمالی محبوبی شود که بطرف شمال و شرق آن دریای مدیترانه و لیبیا ، بطرف جنوب آن نیز لیبیا ، و بطرف غرب آن الجزر ایر واقع است .

مساحت تونس ۱۶۳,۶۱۰ کیلومتر مربع است که تعداد نفوس آن

بـ ۶۰۰، نفر میرسد.

تونس دارای آب و هوای نرم، معتدل، مرطوب و مدیترانه‌ای است. مرکز آن شهر تونس و مرز حکومت آن جمهوری است زبان رسمی مردم عربی است و از ترکی سفیده میباشد که پیرو دین تعدد اسلام دستی مذهب است.

شهر نای مهم تونس مدین ، سوسه ، قفسه ، و قرداں نام دارد .
بنا در مشهور تونس اسفاکس ، مکنین ، و تفابص میباشد .

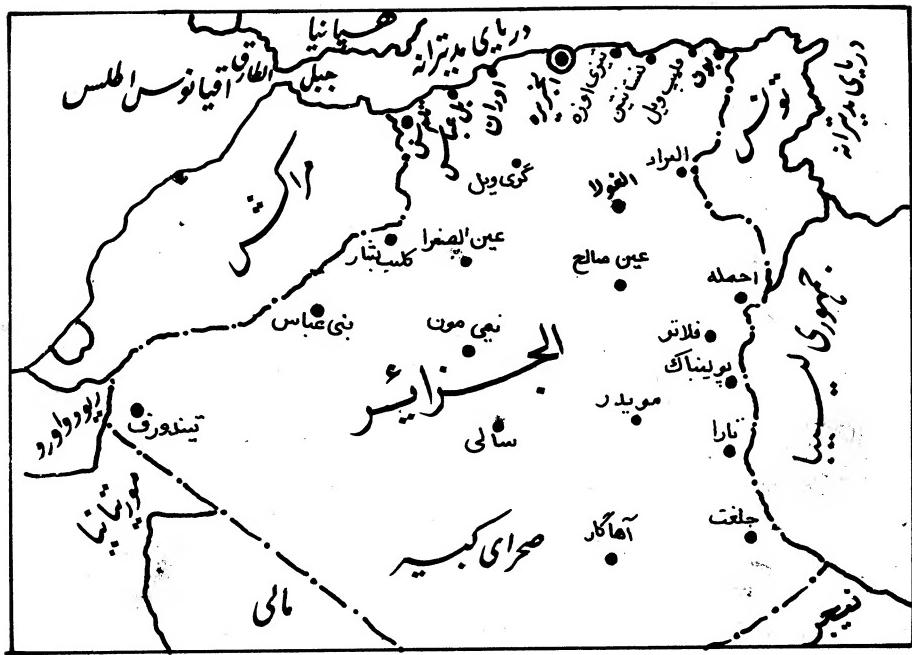
تولیدات زراعی آن عبارت اند از : انگور ، زیتون ، خسته ، پنبه ،
چوب و گندم پوده معادن آن عبارت اند از آهن ، سرب ، منگنز و فاسفیت

الجزیرہ

این کشور نیز در فرتقی شمالي موقعیت دارد و از کشور های عربی به حساب
میرود . بطرف شمال آن ساحر مدیرانه و جمهوریت تونس ، بطرف شرق
آن لیبیا ، بطرف جنوب آن مالی ، سوریانیا و یمن ، و بطرف غرب آن
مراکش واقع است .

آب و هوای مناطق شمالي معتدل و آب و هوای مناطق شرقی و جنوبی آن
گرم است . مساحت الجزیره ۷۴۱، ۳۸۱ کیلومتر مربع بوده
و مرکز آن شهر الجزیره میباشد .

نفوس الجزیره به ۱۷، ۸۰۰، ۰۰۰ نفر میرسد .

مردم الجزر ای رسفید پست میباشند که زبان رسمی شان عربی ، طرز حکومت آنها جمهوری پریرو دین مبین اسلام و سخنی نمیباشد .
شهر های مهم آن بسیکرا ، تیارت ، عین الصالح و عین الصفرانام دارد .
بنا در مشهور آن بنام های بون ، فیلیپ ول و الجزیره یاد می شوند .

پیداوار مهم الجنزایر نفت هاس ، یورانیم ، آهن ، و ذغال سنگ
میباشد .

الجنزایر بعد از سال ها مبارزه طولانی و جهاد پیکیر در سال ۱۹۶۲ م
استقلال خود را از فرانسه بدست آورد و بحیث یک کشور آزاد و بی طرف
شناخته می شود .

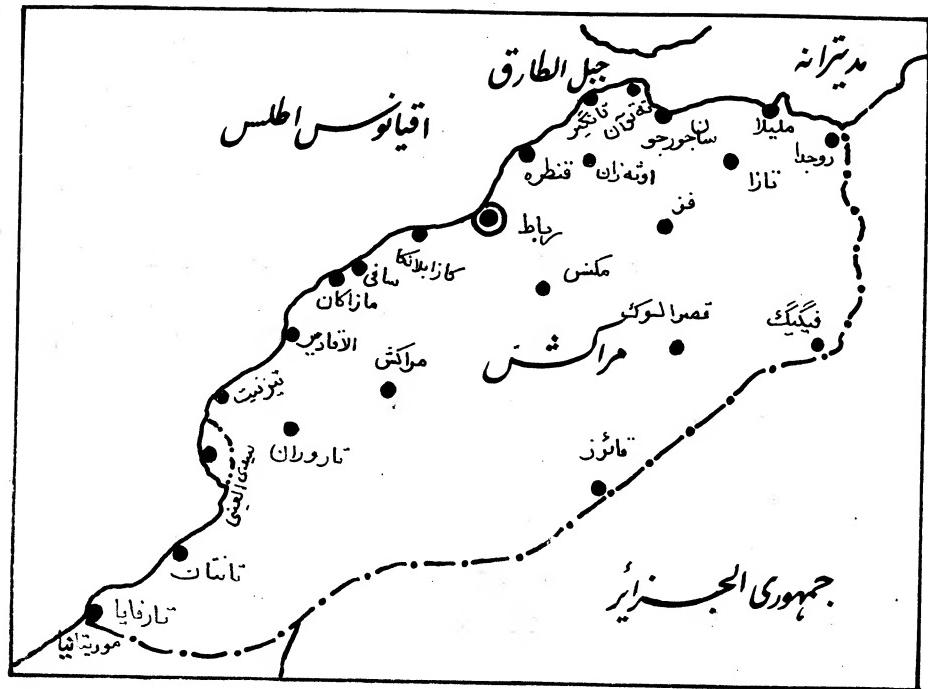
مراکش

مراکش نیز در افریقای شمالی موقعیت دارد و یک کشور عربی است که
بطرف شمال آن دریای مدیترانه و آبنای جبل الطارق ، بطرف جنوب و
شرق آن الجنزایر ، بطرف جنوب غرب آن صحراء و بطرف غرب آن
اقیانوس اطلس واقع است .

مساحت مراکش ۴۵۸،۷۳۰۰ کیلومتر مربع و جمعیت آن به ۱۸۰،

میلیون نفر میرسد .

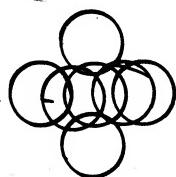
مرکز مراکش شهر رباط است که در قسمت غربی مراکش موقعیت دارد .

مردم مراکش از نژاد سفید میباشند که زبان رسمی شان عربی است و پیرو دین مبارک اسلام و سنتی نژد میباشند بشهرهای مهم مراکش فاس مکناس، کازابلانکا و قصر السوق و بندر شهر آن طنجه نام دارد. پیداوار هم زراعتی مراکش غله، بادام، انگور، تنباکو، پنبه،

لیمو، نارنج، نیشکر، کتان، چغندر و محصولات حیوانی است.
معدن هم آن آهن، هرب، قلعی، ذغال سنگ، نفت، فانیت،
منگنز، مس و غیره بیباشد.

مرکز استقلال خود را در سال ۱۹۵۶ م از فرانسه بدست آورد که
اکنون طرز حکومت آن شاهی مشروطه است.

تمرين

- ۱- مصر در کدام برابر ظلم دنیا موقعیت دارد و مساحت آن چقدر است؟
- ۲- تعداد مردم مصر چقدر و مرکز آن کدام شهر است؟
- ۳- طرز حکومت مصر چیست؟ و مردم آن پیرو کدام دین میباشند؟
- ۴- پیداوار زراعتی و معدنی مصر را شرح دهید؟
- ۵- شهرها و بنادر مهم مصر کدام‌ها اند؟
- ۶- لیبیا در کدام قسم افريقا موقعیت دارد و وسعت آن چقدر است؟
- ۷- معادن لیبیا را شرح دهید؟
- ۸- مرکز لیبیا چه نام دارد و طرز حکومت آن چیست؟
- ۹- مردم لیبیا از کدام نژاد - پیرو کدام دین و مذهب میباشند؟
- ۱۰- شهرها و بنادر مهم لیبیا چه نام دارد؟
- ۱۱- پایتخت تونس کدام شهر است؟
- ۱۲- شهرهای مهم تونس را نام بگیرید و حاصلات زراعتی آن را شرح دهید؟

اقليم افغانستان .

افغانستان در قلب آسیا موقعیت دارد و اقلیم آن خشک و برد میباشد مناطق آن در زمستان بسیار سرد و معتدل میباشند . مناطق کوهستانی افغانستان در فصل تابستان سرد و سطوح هموار پست آن دارای آب و هوای نسبتاً گرم میباشند مقدار بازدگی سالانه آن به ۲۵ ، سانتی متر میرسد .

مناطق نیمه صحراوی عبارت اند از - بغلان ، همندز ، خزار شریف ، شهرستان ، ننگرهار ، لغمان ، فراه ، ولشکرگاه که اختلاف حرارت بین شب و روز درین مناطق زیاد میباشد و مقدار بازدگی در آن بسیار است و نگاه بگاهی میباشد . مناطق اقلیم صحراوی شامل گرشنك ، ریگستان ، دشت بکوا ، مارجہ دشت خاشرود و سیستان میباشد .

دامنه های هندوکش شمالی ، دامنه های مناطق کوهستانی غورات ، خوزه قندمار و دره های وسطی پست هر یارود دارای تابستان نسبتاً گرم نبوده و در

- ۱۳- الجزئیه در کدام براغظم دنیا واقع است و نفوذ آن چقدر است؟
- ۱۴- شهری مهم و بنا در شهر الجزئیه رانام گیرید؟
- ۱۵- مرکش در کدام قسمت افریقا موقعیت دارد و مساحت آن چقدر است؟
- ۱۶- معنیات مرکش چیست؟

فصل ششم

براغظم امریکا

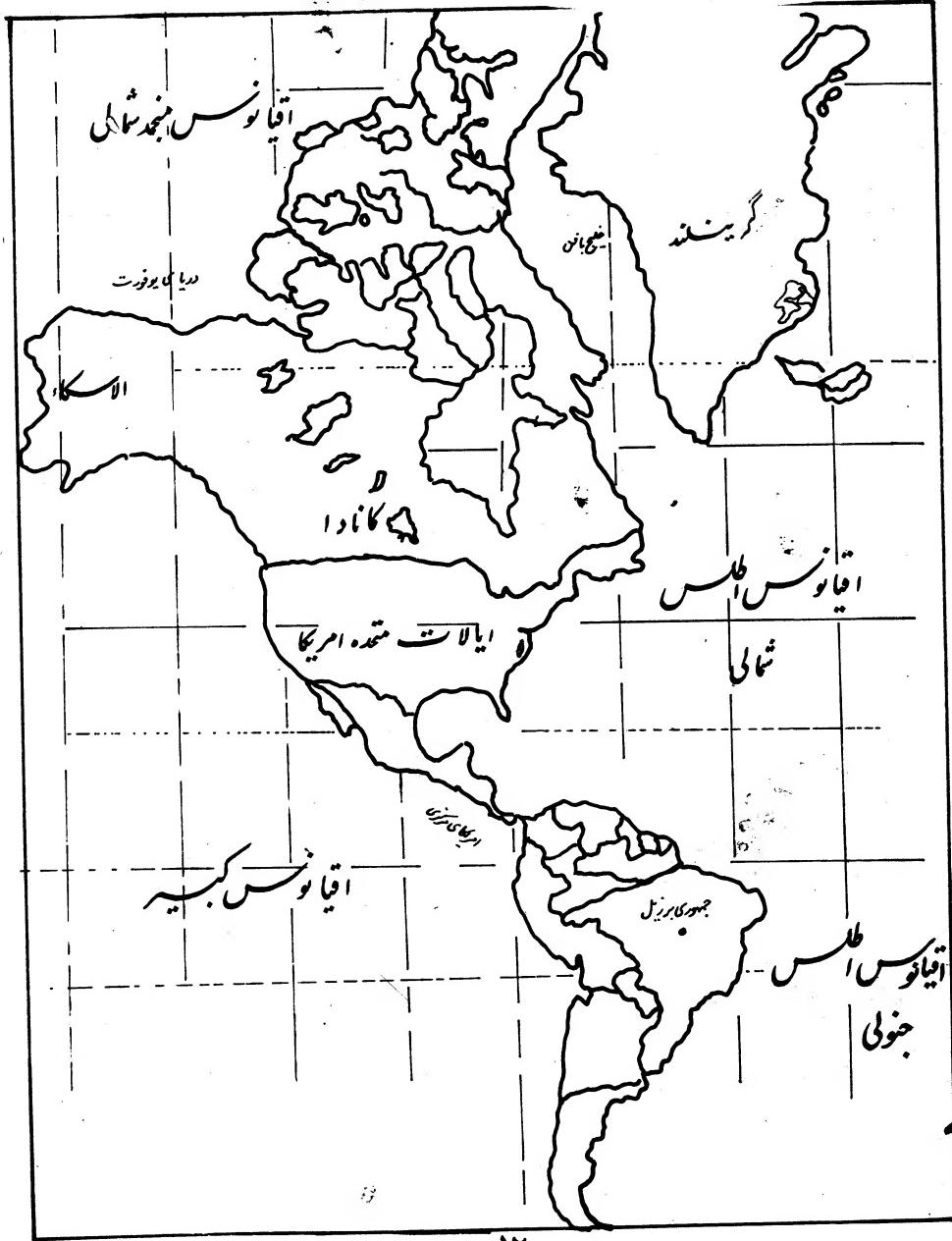
بعد از قاره آسیا، امریکا از لحاظ نفوذ دوین براغظم جهان محسوب می شود، که از نگاه مساحت بعد از آسیا و افریقا در مقام سوم قرار دارد.

براغظم امریکا نام دنیای جدید نیز یاد می شود زیرا که جدیداً کشف شده است. در سال ۱۴۹۲ م یک نفر سیاح ایتالیوی که کریستف کلکن نام

داشت میخواست توسط کشتی پنهان و سفر کند ، ولی ناگاه به امریکا رسید و جزایر امریکا را جزایر هند نامید . بعد از آن یک ایتالوی دیگری بنام امریکوسپس توسط کشتی سفر کرد و ثابت نمود که این ها جزایر هند نیستند بلکه یک زمین جدیدی است که نام برده آرا امریکا نامید . ساکنین امریکای شمالی اکثرا همچنان اروپائی میباشند . اکثریت مردم این قاره پیرو دین سیحی است و تعداد پیروان ایدان و مذهب دیگر در آن کم است .

وضع طبیعی امریکا

قاره امریکا که بر سه قسمت یعنی امریکای شمالی ، مرکزی و جنوبی تقسیم گردیده است ، حدود اربعة آن قرار ذیل است : بطرف شمال امریکا بحر مخیم شمالي ، بطرف شرق آن اقیانوس اطلس ، بطرف جنوب آن دریای ای اطراف قطب جنوب کره زمین و بطرف غرب آن بحر الکاھل است .

بر اعظم امریکا دارای زین های هموار و حاصل خیریز است . آب و هوای اکثر مناطق آن مطبوب است آب و هوای بعضی مناطق آن در فصل تابستان گرم است و فصل تابستان درین مناطق طولانی تر میباشد . کوه ها و مناطق کوهستانی آن دو قسمت های شمال و جنوب بنظر میرسند که سلسله کوه های شمالی آن بنام را کی یاد می شود ، و قله بلند آن مکانات کمی نام دارد ، که ارتفاع آن ۶۹۶۰ متر است .

سلسله کوه های جنوبی امریکا بنام اندیاد می شود و قله بلند آن کوه ها که نامیده می شود که ارتفاع آن ۱۶۱۹۹ متر میباشد .

تمرين

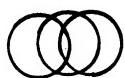
- ۱- قاره امریکا را از نگاه تفوس و جمعیت آن با قاره های دیگر مقایسه نمایید؟
- ۲- بر اعظم امریکا برای اولین بار از طرف کی کشف گردید؟
- ۳- امریکا چرا به این نام یاد می شود؟
- ۴- حدود اربعه امریکا را بگویید؟
- ۵- کوه های مشهور امریکا چه نام دارد؟
- ۶- آب و هوای امریکا چطور است؟
- ۷- سکنین امریکایی شما از کجا آمدند؟
- ۸- امریکا پیر و کلام دین مستند؟
- ۹- آیا در امریکا ادیان دیگری نیز وجود دارند؟

جدول خلاصه کشورهای بر اعظم امریکا

شماره	ملکت	مرکز	شماره	ملکت	مرکز
۱	کانادا	اوتاوا	۱۳	هایتی	پورت اورینس
۲	امپالاخن و امریکا	داشتنگتون	۱۴	هندواراس	ستیگانگلیا پا
۳	مکسیکو	مکسیکو	۱۵	ارجنتین	بوئوس آیریس
۴	بریتانیا	بریچ تاون	۱۶	آکوادور	کیتو
۵	ناصر	ناصر	۱۷	یوروگوای	مونته ویدو
۶	پاناما	پاناما	۱۸	برازیل	برازیلیا
۷	جامایکا	کینگستون	۱۹	بولیویا	لاپاز
۸	دومینیکن	سیودا تروجلیو	۲۰	پاراگوای	اسونسیون
۹	کوستاریکا	سان ثروزه	۲۱	پسیرو	لیما
۱۰	کیوبا	هوانا	۲۲	سورینام	پاراماریبو
۱۱	گواتمالا	گواتمالا	۲۳	چیلی	ستیگو
۱۲	نیکارگوا	ماناگوا	۲۴	گوایان	جارج تاون

شماره	ملکت	مرکز	شماره	ملکت	مرکز
۲۵.	کلمبیا	بوگوتا	۲۷	ویزویلا	کاراکاس
۲۴	گرینادا	سنتر جرج			

یادداشت :
 جدول فوق کشور های براغظم امریکا را بطور خاص نشان میدهد.

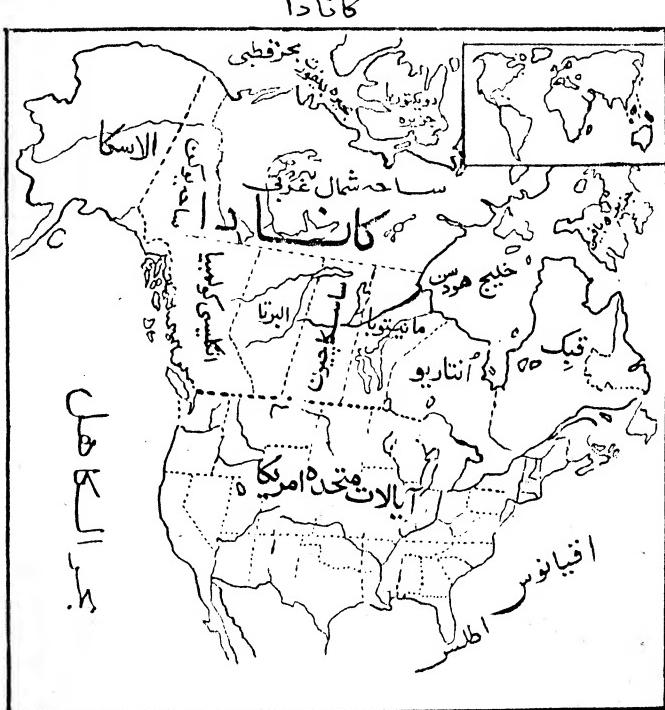

کانادا

کانادا در قسمت شمالی بر اعظم امریکا موقعیت دارد که مساحت آن به ۱۳۹,۹۷۶ کیلومتر بالغ میگردد، بطرف شمال کانادا دریایی بوفورت و بحر منجمد شمالی بطرف شمال غرب آن آلاسکا، بطرف غرب آن بحر آنکاگا، بطرف جنوب آن ایالات متحده امریکا بطرف شرق آن اقیانوس اطلس و بطرف شمال شرق آن جزیره گرینلند واقع است.

تعداد تقویس این کشور به ۵۲۶,۰۰۰، ۲۳، ۵۲۶، نفر میرسد. مرکز آن شهر آتاوا، طرز حکومت آن جمهوری فدرالی وزنگ مردم آن سفید است، اقلیت اسکیمو های سیاه پوست نیز در آن سکونت دارد که پسرو دین سیمی میباشند زبان رسمی مردم آن انگلیسی و واحد پول آن دالر کانادائی است.

صناعات مهم کانادا عبارت اند از: تولید و سایل نفتی، ارکه کردن چوب، کاغذسازی، ذوب نمودن آهن و فولاد، کشتی سازی، نساجی، تصفیه نفت بسته بندی گوشت و تولید بنیات می باشد.

حاصلات مهم زراعتی کانادا عبارت از گندم، چوب، جویا،
نیشکر، کتان، چغندر وغیره میباشد.
همچنین نفت خام، طلا، نقره، نیکل، مس، آهن، گاز، ذغال سنگ
وغیره مواد معدنی تیز دارد. شهرهای مشهور آن تورنتو، مونترال،

اوستاریو وغیره است و بنادر بسیار هم آن و انکودر و موتوریال نام دارد.

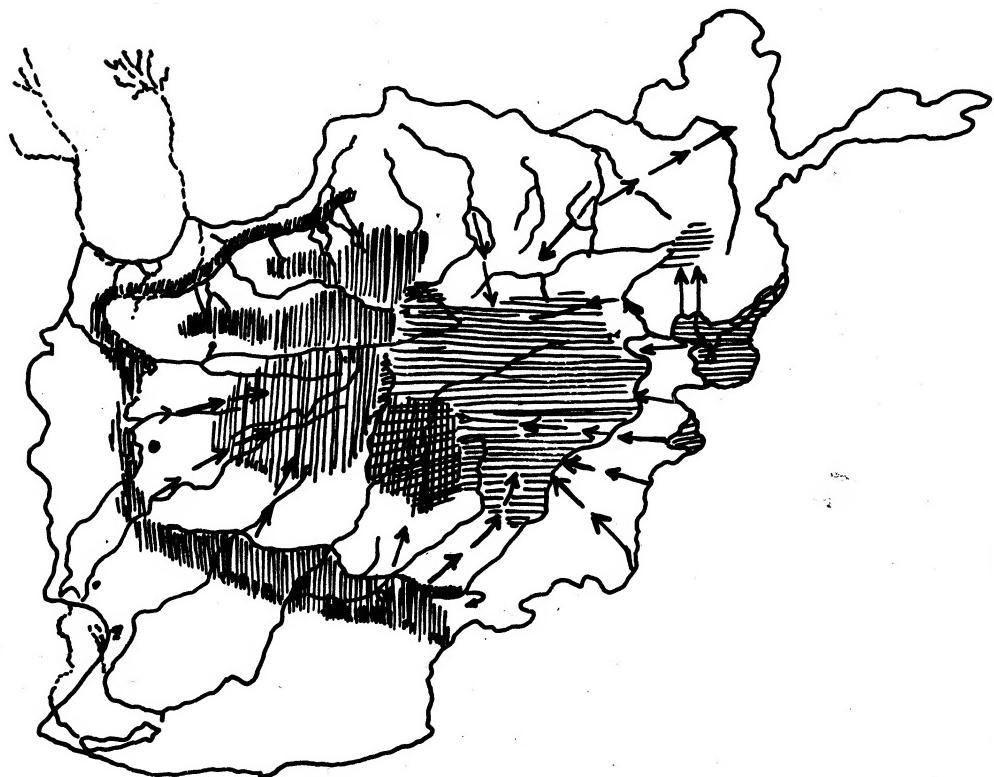
آمازوئی «ایالات متحده امریکا»

ایالات متحده امریکا در امریکای شمالی موقعیت دارد که مساحت آن به ۱۲۳، ۳۶۳ کیلومتر مربع می‌رسد. بطرف شمال آمازوئی جمهوری کانادا بطرف شرق آن اقیانوس آتلانتیک و بطرف جنوب شرق آن آبنائی فلوریدا و جنوبیه کیوبا بطرف جنوب آن مکزیکو و بطرف غرب آن بحر کالیفورنیا واقع است. تعداد نفوس آمازوئی بحدود ۲۳۰،۰۰۰،۰۰۰ نفر می‌رسد، پاچخت آن شهر واشینگتن و طرز حکومت آن جمهوری فدرالی است. مردم آن پیرو دین مسیحی و زبان رسمی مردم انگلیسی است.

کشور آمازوئی از پنجاه و پانصد و پانز هزار کیلومتر مربع تشکیل یافته است که شهرهای بسیار مشهور آن عبارت اند از واشینگتن، نیوجرسی، تکزاس، پنسیلوانیا، کالیفورنیا، الاسکا، و نیویارک.

بنادر مشهور آمازوئی شیکاگو، لاس انجلس و فلا دل فیا نام دارد.

زمتنان نیز آنقدر سردخی باشند مقدار بارندگی سالانه درین مناطق از ۲۰۰ ملیمتر کمتر بوده و اکثر اوقات به شکل باران و گاهی برف می‌باشد.

در نقشه فوق جهت دکتورا (←) کوچکشی کوچی ها را در فصل تابستان

واحد پولی آن داراست. صنعت آمازوئی بسیار پیشرفته است که
صناعیع مهم آن عبارت اند از ذوب نمودن آهن و فلزات دیگر، ساختن
انواع طیاره، موتور کشتنی باقتن تکه های شنجی، هندی، ابرشیمی و نایلوئی،
ساختن مصنوعات کیمیا وی و خوردانی ها، ساختن سلاح ها و سایر عکاسی و
جرابی و تولید از جی اتو می و الکترونیکی دبر قی، ی پلش.

حاصلات مهم زراعتی آن عبارت اند از گندم ، جو ، جواری ، برنج ،
جوده پنبه و نیشکر .

معدن آن ذغال سنگ ، نفت ، آهن ، مس ، سرب ، طلا ،
نقره ، نمک و غیره میباشد .

کشور آمازوئی که تحت استعمار انگلیس بود ، استقلال خود را در سال ۱۷۲۶ م
از انگلیس بدست آورد و اولین رئیس جمهور آن جورج واشنگتن نام داشت .

مکسیکو

مکسیکو در قسمت جنوبی امریکای شمالی واقع است و از کشورهای امریکای
شمالی بحساب می آید . مساحت آن ۵۴۲،۹۷۲ کیلومتر مربع است .
بطرف شمال مکسیکو ایالات متحده امریکا ، بطرف شرق آن خلیج مکسیکو به
طرف جنوب شرق آن جمهوریت گواتمالا ، بطرف جنوب غرب آن بحرالکارابل
و خلیج کالیفرنیا موقعیت دارد .

تعداد مردم آن به ۱۰۰،۰۰۰،۶۵ نفر می‌رسد. پا تخته‌آن شهر بسیکو و طرز حکومت آن فدرالی است. شرایط مردم آن سفید بوده زبان رسمی شان سپانیول و پیرو دین مسیحی می‌باشد.

در صنایع تا حدی پیشرفته بوده و حاصلات مهم زراعتی آن گندم، چوب، پنبه، قهوه انواع سبزیجات وغیره می‌باشد. ذخایر مهم زیرزمینی آن نقره، هرسب، مس، سلفر، ذغال سنگ وغیره است.

تمرسن

- ۱- کشور کانادا در کدام قسمت بر اغلبیم امریکا موقعیت دارد و مساحت آن چقدر است؟
- ۲- حدود اربعه تقویں کانادا را بگویید؟
- ۳- پایخت کانادا چه نام دارد و طرز حکومت آن چیست؟
- ۴- زبان رسمی مردم کانادا چیست؟
- ۵- صنایع هم و حاصلات زراعی کانادا را بیان نماید؟
- ۶- معدنیات کانادا را نام بگردید؟
- ۷- مساحت ایالات متحده امریکا «آمازونی» چقدر تخمین شده است؟
- ۸- حدود اربعه آمازونی را با تقویں آن بیان دارید؟
- ۹- ثراود و نمک مردم آمازونی چیست؟
- ۱۰- پایخت ایالات متحده امریکا چه نام دارد و حضرا امریکا به این نام سُمی گردیده است؟

- ۱۱- حاصلات زراعتی و معدنیات آغازوتی را نام بگیرید ؟
- ۱۲- مکانیکو چقدر تفوس دارد و مساحت آن چقدر تخمین گردیده است ؟
- ۱۳- مردم مکانیکو پیرو کدام دین و مذهب میباشند ؟
- ۱۴- تولیدات زراعتی و صنایع مکانیکو را بیان نماید ؟

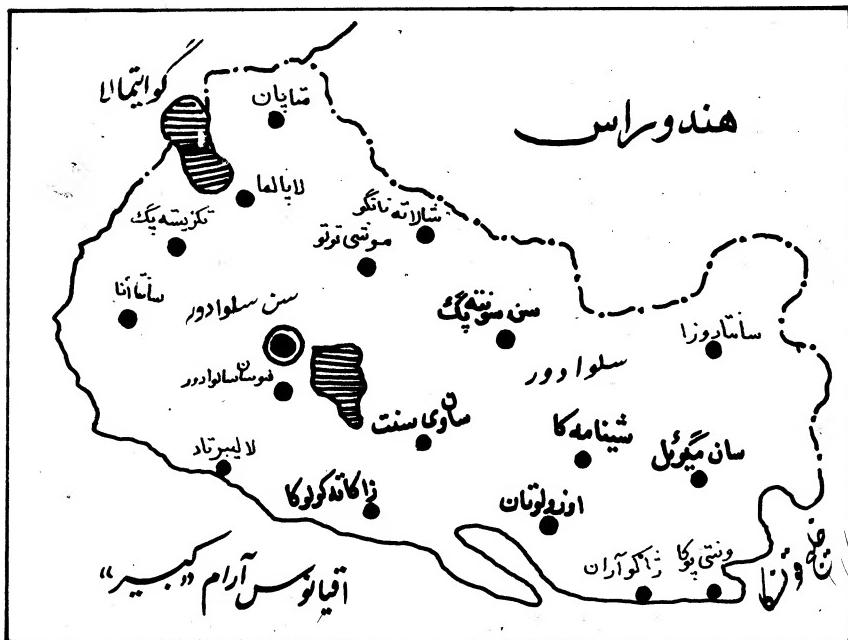
امریکای مرکزی

سلوا در دور :

سلوا در در قسمت شمال شرقی امریکای مرکزی موقعیت دارد، که مساحت آن بحدود ۴۰۰،۰۰۱ کیلومتر مربع میرسد، بطرف شمال سلوا در جمهوریت هندوراس، بطرف شرق آن نیز هندوراس و پنج قو شکا، بطرف جنوب آن بحر الکاہل و بطرف غرب آن جمهوریت گواتمالا واقع شده است.

تعداد مردم سلوا در بحدود ۴،۲۰۰،۰۰۰ نفر بالغ میگردد، طرز

حکومت آن جمہوری پا تخت آن سن سلوادور است که مردم آن یہ لسان
ھپانوی تکلم میکنند ، پیر و دین سیحی میباشند .

شہر ہائی ہم سلوادور مٹاپان، لا پالا ولویا کونام دارد۔ پنیدا اور ہم صنعتی السالوادور عبارت انداز تولید مواد غذائی، سیگار سازی

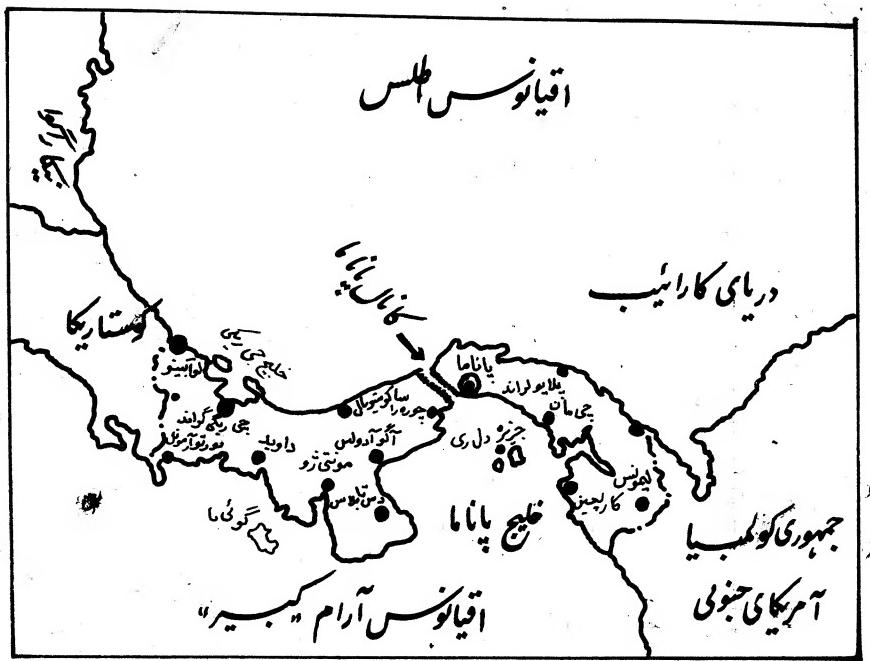
پارچه بانی غشیه . مخصوصاً ت هم رزاعتی این کشور قهوه ، چغندر ،
انگور ، نیشکر و برنج میباشد . معدنیات آن تنها طلا و نقره است .

پانا ما

کanal پانا ما کشور پانا ما را بر دو حصه تقسیم می کند و بجز کالا های رابا اقیانوس
اطلس وصل می سازد . این کanal توسط یک انجیزه و مغار مشهود
فرانسوی که فرد دیناند دوپس نام داشت خفرگردیده است که طول آن
به ۲۹۰ کیلومتر میرسد .

برای اولین بار در سال ۱۹۱۴ م اوین کشتی ازین کanal
عبور نمود .

کanal پانا ما که فعلاً تحت مراقبت واداره دولت ایالات متحده
امریکا می باشد در پایان قرن جاری به پانا ما تسلیم خواهد شد .

پاناما از طرف شمال، آقیانوس الماس از طرف شرق بر کوکسیا از طرف جنوب به خلیج پاناما و آقیانوس سر کبیر (بحر کابل)، و از مغرب کوستاریکا وصل است و سعت این کشور $75,650$ کیلومتر مربع تخمین گردیده است. پایتخت پاناما شهر پاناما میباشد طرز حکومت آن جمهوری، نفوس آن در سال ۱۹۷۵ م بودند $1,800,000$ نفر بالغ می شد: زبان رسمی

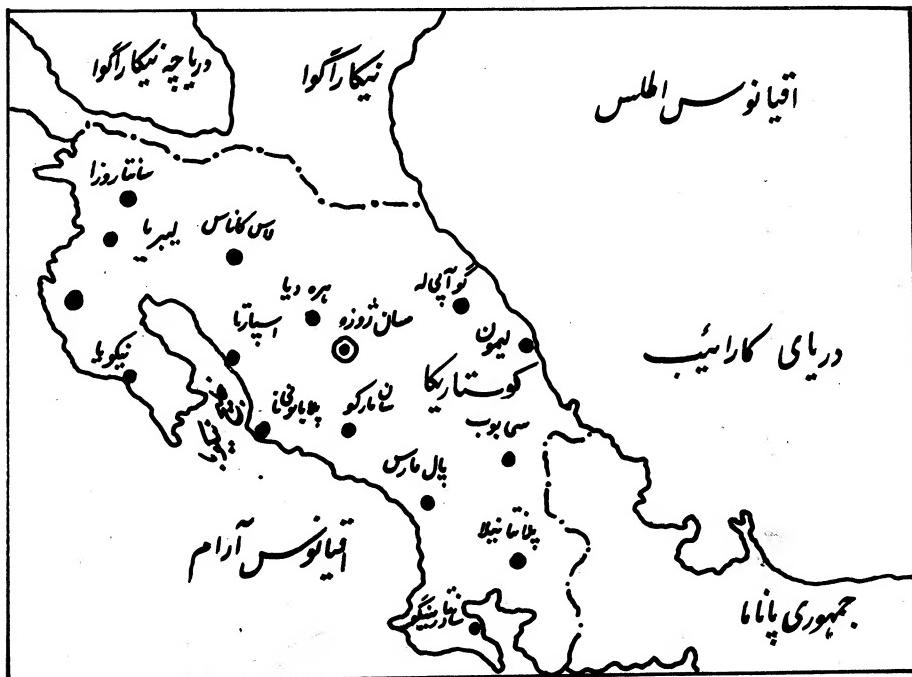
مردم این مملکت هیجانی است و زبان های محلی نیز در آن وجود دارد
 مردم این کشور سفید پوست و سرخ پوست و پیر و دین سیحی میباشند
 شهر های مشهور این کشور پاکورا چیپو و یموس نام دارد.
 کولون، ناما و میرامار نبادر هم آن میباشد. محصولات زراعی پاناما
 نیشکر، قهوه، چوب، چغندر، و برنج و محصولات معدنی آن تنها
 طلا است.

کوستاریکا

ملکت کوستاریکا در جنوب امریکای مرکزی واقع است که مساحت
 آن به ۱۲۰،۵۰۰ کیلومتر مربع میرسد.
 بطرف شمال کوستاریکا جمهوریت نیکاراگوا، بطرف شرق آن آیانوس
 اطلس بطرف توب شرق آن کشور پاناما و بطرف جنوب و غرب آن
 بحر آنکا میل واقع است.
 کوستاریکا شصت هزار، ثروزه است و تعداد مردم آن به (۳۰۰،۰۰۰)

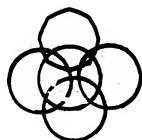
نفر میرسد.

زبان رسمی مردم آن اسپانیوی و دین شان سیحی است.

شهرهای مشهور آن سانتاروزا، لیبریا، فیلا دلیما، و اسپارتا نام دارد. صنعت پیشrente کوستاریکا عبارت از چوب بری، تولید مواد غذایی و ساختن فابریکهای تولید برق آبی می‌باشد.

نشان میدهد از تفشه واضح میگردد که اکثر کوچی ها و چوپانهای مناطق شرقی جنوبی، شمالی و شمال شرقی کثور در خصل تابستان به صص مرکزی افغانستان یعنی هزاره جات میکوچند در خصل زمستان به مناطق خود بر میگردند، دام داران مناطق غربی و شمال غربی به دشت های ایماق پهار که در غرب واقع اند میکوچند.

محصولات هم زراعتی کوستاریکا قهوه، کیلده، پنبه، چوب، برنج،
جبوایت، تنبایکو، نیشکر وغیره است.

طلاء، نقره، نفت، مس، سلفر از پیداوار معدنی کوستاریکا به
حساب می آید.

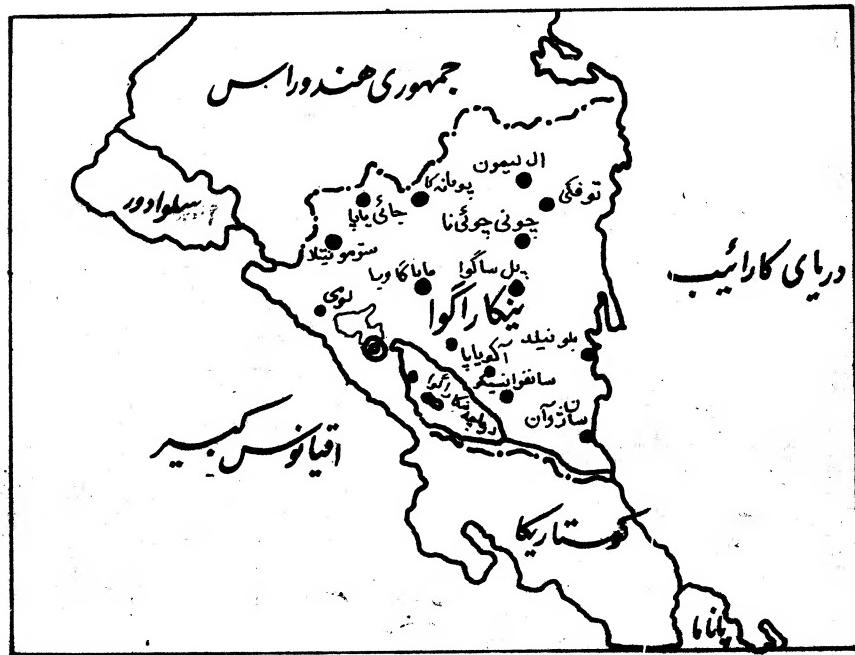
نیکاراگوا

کشور نیکاراگوا در مرکز امریکای مرکزی موقعیت دارد که مساحت آن
به ۱۴۸،۰۰۰ کیلومتر مربع می‌رسد.

بطرف شمال نیکاراگوا جمهوریت هندوراس، بطرف شرق آن
اقیانوس اطلس، بطرف جنوب آن کشور کوستاریکا، بطرف غرب آن
بجرالکامل، وبطرف شمال غرب آن خلیج تونکا واقع شده است.

تعداد مردم نیکاراگوا به ۲،۵۰۰،۰۰۰ نفر می‌رسد، پایخت آن
شهر ماگنا است و طرز حکومت آن جمهوری است که از اسلام کوانتپا
و گروه‌های دیگر بینان آمده است. زبان رسمی مردم هیپانوی و بین‌رشان

سیحی است. پیداوار هم زراعتی نیکاراگوا برج، قهوه، پنبه، چوب، چغندر، جواری وغیره میباشد و ذخایر معدنی آن طلا و نقره است.

صنایع پیشرفته نیکاراگوا عبارت از تولید مواد غذایی و سگرت سازی چوب بری و صنایع استخراجی میباشد. جمهوریت نیکاراگوا در سال ۱۹۷۹ م از

اُسلاف چندین گروه بیان آمد که در رأس آن گروه گمونستی قرار دارد.

تمرين

- ۱- سالوا دور در کدام قسمت براغظم امریکا موقعیت دارد و مساحت آن چقدر است؟
- ۲- تعداد نقوص سالوا دور چقدر است؟
- ۳- حدود اربعه پایخت سالوا دور را بگوئید؟
- ۴- طرز حکومت سالوا دور چیست؟
- ۵- کشور پاناما کجا واقع شده است و پایخت آن چه نام دارد؟
- ۶- محصولات زراعی و صنعتی پاناما را بیان نمایید؟
- ۷- ذخایر زمینی پاناما چیست؟
- ۸- کanal پاناما برای اوین بار از طرف کدام مهندس خفرگردیده است؟
- ۹- کشور کتابیکا در کدام قسمت امریکا موقعیت دارد؟
- ۱۰- شهرها و بنادر مهم کتابیکا را بیان نمایید؟

۱۱ - تعداد مردم کوستاریکا به چند نفر بالغ میگردد و مساحت آن چقدر است؟

۱۲ - حدود اربعه نیکاراگوا را بیان نماید؟

۱۳ - طرز حکومت کشور نیکاراگوا را شرح دهید؟

امریکای جنوبی

ارجتایین:

کشور ارجتایین در شرق امریکای جنوبی موقعیت دارد که مساحت آن به ۸۹،۲۲۶ کیلومتر مربع میرسد.

بطرف شمال و شمال شرق آن جمهوریت بولیویا و پاراگوایی، بطرف شرق آن جمهوریت های برزیل و اورگوئی و اقیانوس اطلس، بطرف جنوب آن کشور چلی و دریای آنکوتیا و بطرف غرب آن چلی موقعیت دارد.

تعداد مردم آن به ۵۰۰،۲۶۰ نفر میرسد. پایخت آن شهر بوئنوس ایرس است طرز حکومت آن جمهوری فدرالی، تراو مردم آن

سفید وزبان رسمی شان همچنانی است، هر دم آن پیرو دین سیحی
پیاشند.

محصولات مهم زراعتی آن برجخ، گندم، جو، جواری، پنبه، کتان
نیشکر، چغندر، چای و چوب است.

نفت، ذغال‌سنگ، نقره، یورا ششم قلعی از ذخایر زمینی آن به شمار
میرود.

برازیل

این کشور در قسمت شمال شرقی امریکای جنوبی واقع می‌باشد
که مساحت آن به $965,511$ کیلومتر مربع میرسد.

بطرف شمال برازیل آقیانوس اطلس، گویان فرانse، سورینام
و گویان تالیند، جمهوریت گویان، بطرف شمال غرب آن ونزویلا، بطرف غرب
آن لمبیا، پیره، بولیویا و پاراگوئی، بطرف جنوب غرب آن ارجنتین
بطرف جنوب آن بیورگوای واقع است. و بطرف شرق آن آقیانوس
اطلس جیانه دارد.

تعداد مردم برازیل به $115,000,000$ نفر میرسد. پایتخت آن شهر

جديد برزيليا نام دارد . طرز حکومت آن جمهوري فدرالي بخراي مردم آن سفید
زبان رسمی مردم پرتگالي و پير و دين مسيحي میباشد .

شهرهاي مهم آن گورتیبا و ساتامايا و بنادر بیار شهر آن ریو گرانده

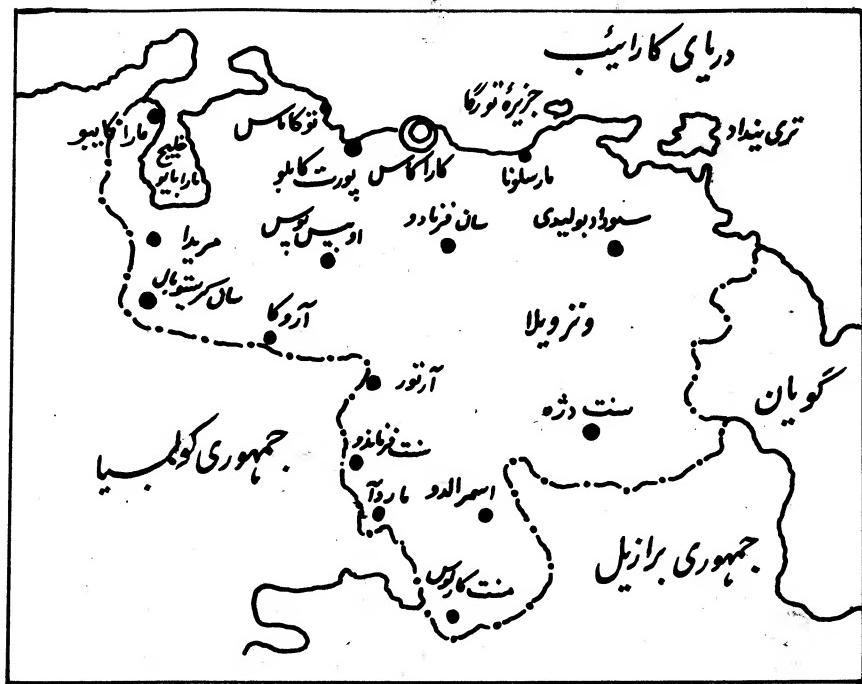
و سالوا دور نام دارد.

صنایع پیشرفته برازیل عبارت اند از پارچه بافی، فلز کاری، تهییه غذا تایر سازی، کاغذ و چرم سازی و صنایع کمیابی می باشد. محصولات هم زراعتی آن قهوه، چوب، گندم، برنج، جواری، پنبه، کمیله و انواع میوه های دیگر میباشد. مواد معدنی از قبیل طلا، الماس، ذغال سنگ و مقدار کمی نفت هم دارد.

ونزویلا

کشور ونزویلا در شمال امریکای جنوبی موقعیت دارد که مساحت آن ۹۱۲،۰۵۰ کیلومتر مربع میرسد.

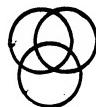
بطرف شمال این کشور اقیانوس اطلس، بطرف شرق آن جمهوری گوان، بطرف جنوب غرب آن کشور های برازیل و کلمبیا و بطرف غرب آن نیز کلمبیا واقع شده است.

تعداد مردم وترویلا به (۱۲,۵۰۰,۰۰۰) نفر می‌رسد، مرکز آن شهر کاراکاس است. طرز حکومت آن جمهوری. زبان رسمی مردم سپانیوی و دین شان مسیحی است. همچنانچه پیشرفت آن عبارت اند از استخراج نفت

معدنیات ، شیشه سازی ، کاغذ سازی و تایرسازی می باشد .
محصولات مهم رزاعتی آن نیشکر ، قهوه ، چوب ، کلیله و پنبه
میباشد . نفت ، آهن ، طلا ، مس ، ذغال سنگ ، قلعی هنگیز
الاس و فاسفیت از ذخایر زمینی آن بشمار میرود . ناگفته نماند که
این کشور با داشتن نفت فراوان در صفحه کشور های نفت خیز جهان مقام
سوم را دارد .

کشور ونزویلا در سال ۱۸۳۰ م ، آزادی خود را از دولت
هیپانیا بدست آورده است .

تمرين

- ۱- چندم حصه مملکت ما را کوه ها اشغال نموده است ؟
- ۲- طول کوه هندوکش چند کیلو متر است ؟
- ۳- سلسه کوه بابا از کدام منطقه شروع شده و سلسه های آن به چه نام یاد می شود ؟
- ۴- صحرا های وسیع افغانستان در کدام مناطق واقع بوده و چند نیصد اراضی افغانستان را اشغال نموده است ؟
- ۵- خصوصیات آقليم بری چیست ؟
- ۶- او صاف آقليم حیرانی چیست و کدام مناطق کشور ما در آن شامل می باشد ؟
- ۷- آقليم های مناطق مختلف افغانستان را شرح دهید ؟

تمهین

- ۱- کشور ارجمندین در کدام کیمی از براعظم بجهان واقع است؟
- ۲- صنایع پیشرفته ارجمندین چیست؟ محصولات زراعتی و دخایر زینی آزانام بگیرید؟
- ۳- برازیل چقدر تقوس دارد و مردم آن پیروکدام دین میباشند؟
- ۴- پاچخت برازیل چه نام دارد؟
- ۵- حدود اربعه برازیل را بگویید؟
- ۶- ونزویلا در کدام براعظم واقع است و تقوس آن چقدر است؟

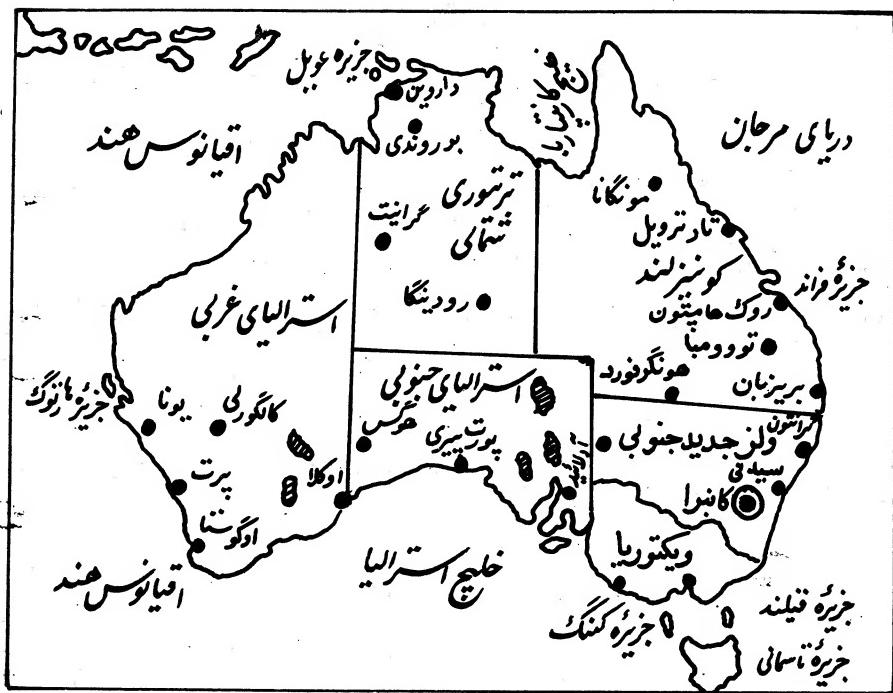
فصل هفتم

استرالیا و آقیانوسیه

قسمت اصلی استرالیا جزیره بزرگی است که مساحت آن ۸۴۸، ۶۸۶ کیلومتر مربع است. استرالیا در جنوب غرب آقیانوس کبیر و جنوب شرق قاره آسیا قرار گرفته است. ۱۴، ۴۲۰ نفر جمیعت دارد و طرز حکومت آن جمهوری است زبان رسمی مردم استرالیا انگلیسی است، پایتخت آن کانبرا نام دارد و اکثریت مردم آن پیرو دین مسیحی میباشد مشهور ترین شهر های استرالیا آدلیه، ملبورن و سیدنی نام دارد.

سلسله کوه های این قاره بنام دیوی دینک شہرت دارد که در شرق و شمال شرق استرالیا کوه های نیو انگلیند، در جنوب شرق آن کوه های الپ، در وسط آن کوه های خاکستری زنگ و کوه های مکانل و

همچنین در نقاط مختلف آن کوه های دیگری استداد دارند.

از جمله قله های مشهور کوه های استرالیا یکی قله کوشچو شکواست که به سلسله الپ مربوط میباشد و ارتفاع آن به ۲۲۷۸ متر بالغ میگردد.

بر اعظم استرالیا که خوش جزیره بزرگی است ، تعداد دیگری از جنگل های کوچک نیز در طرف آن قرار دارد . پس به بسب موقعیت خاص جغرافیائی که از هر سو توسط دریاها و اقیانوس های احاطه گردیده است ، درین قاره همیشه مقدار بارندگی بیشتر ممکن باشد و همین علت است که دریاها بیشماری در آن جهان دارند که اکثر آنها به اقیانوس کبیر و یا اقیانوس هند میرزند .

از مشهورترین دریاهای استرالیا یکی دریای دارلینگ است که در قسمت جنوب غرب این جزیره بزرگ در جهان است و بالاخره به خلیج بزرگ استرالیا سرازیر میگردد . همچنین در قسمت شرقی استرالیا دریاها بیشمار دیگر نیز وجود دارند که مشهورترین آنها بنام دایر اکس ، داوونی و کومت یاد شده و آب آنها به اقیانوس کبیر پیرالکامل ، میرزند .

شما وجود اینکه قسمت بزرگی از زمین استرالیا را کوه ها ، دریاهای خود و بزرگ و صحراء های خشک گرفته است ولی باز هم قاره استرالیا از جمله کشور های زراعی و حاصل خیز جهان بشمار می رود ، نیزرا که ده درصد (۱۰٪) زمین

این برابر اعظم زراعتی بوده و اماده کشت میباشد .
حاصلات هم زراعتی استرالیا عبارت اند از گندم ، جو ہیشک ،
چوب و انواع میوه ها بالخصوص انگور که قسمت زیاد آن به حاکم خارجی
صادرمیگردد .

همچنان این قاره دارای ذخایر معدنی سرشاری است که در رأس
آنها آهن قابل یادآوری است بعد از آهن ذغال سنگ است که به
مقدار زیادی در استرالیا استخراج میگردد و در جهان مقام دوم دارد .
معدنیات دیگر این قاره عبارت اند از سرب ، قلعی ، طلا ، نقره ،
پوتاشیم ، سلفر ، اوزانیم و س .

مؤسسه تحويل کننده: سويدن

و بازار مشترك اروپا (EC)

سال چاپ: ۱۳۷۸ هـ.

تعداد: ۲۸۷۱

طبع: Rehmat Printing Press

تمرين

- ۱- تاره استرليا در کدام قسمت کرده نمی قرار دارد و مساحت آن چقدر است؟
- ۲- پایخت زبان رسمی و دین مردم استرليا چه نام دارد؟
- ۳- شهر هاي مشهور استرليا چه نام دارد؟
- ۴- سلسله مشهور کوه هاي استرليا و قله مرتفع کوه هاي آب چه نام دارد؟
- ۵- چرا در استرليا هميشه باران مي بارد؟
- ۶- آب دريا هاي استرليا اکثرآنجا ميرود؟
- ۷- نمين خابل گشت استرليا چقدر است؟
- ۸- محصولات زراعتي و معده فني استرليا را نام بگيريد.

معاون افغانستان.

افغانستان از نگاه داشتن منابع طبیعی غنی میباشد ولی تا اکنون استفاده صحیح از آنها - صورت نگرفته است وزیر خاک مانده اند هم ترین معادن افغانستان عبارت اند از :

معادن فلزی مانند آهن، سرب، جست، مس وغیره.

معادن فلزات نجیبیه مانند طلا ونقره.

ذخایر معاون عضوی مانند: ذغال سنگ، پترول، و گاز طبیعی.

ذخایر معدنیات رسوبی: نمک، گوگرد، آهک، سچ وغیره.

ذخایر اجتار کریمه مانند: لا جورد، یاقوت، زمرد، لعل، بیروق وغیره.

ذخایر پترول افغانستان مولایات هرات، جوزجان، فاریاب، کندز،

تخار و جنوب دیایی آمو (آبدان میر علم)، تشتیت گردیده، و تفاصیل

پترول در شمال افغانستان بار و سهایی قرار داده شده بود

علاوه بر ذخایر پترول افغانستان دارایی منابع سرشمار گاز طبیعی بوده

که شامل حوزه های پترول صفحات شمال افغانستان می باشد، ظرفیت گاز حوزه های شمال کشور بیش از ۶۲، میلیارد مکعب گاز تخمین گردیده است که نظر پیمیت بین المللی گاز طبیعی افغانستان چندین مرتب پیمیت نازلت توسط پایپ لاین به روسیه میرفت، اما در داخل افغانستان از آن استفاده نشد و مردم افغانستان از استعمال آن بی بهره مانده اند.

ذغال سنگ : ذغال سنگ در دره صوف، آش رشتة، هرگز، پنکی مورد استفاده قرار گرفته است. استخراج ذغال سنگ در افغانستان به شکل ابدائی صورت می گیرد. اوسط تولیدات ذغال سنگ حوزه های مختلف افغانستان در حدود ۱۵۴، هزار تن میباشد که بیشتر آن از دره صوف، آش رشتة و هرگز بدست می آید.

ذخایر آهن : ذخایر بزرگ آهن در مناطق مختلف افغانستان از قبیل ولایات قندمار، فاریاب، هرات، ارزگان، پکتیا و خصوصاً ولایت بامیان وجود دارد. بهچین در ولوالی خاکریز ولایت قندمار معدن آهن نیز وجود دارد که ذخایر آن بیش از ۳۰، میلیون تن تخمین شده است ولی همچنان از همین در ولایت

آنها را به اشتباهات و غلطیهای شان متوجه سازد.

- ۱۲- برای معلم صاحب لازم است که حاضری شاکردان را بگیرد.
- ۱۳- معلم صاحب باید شاگردان خود را در جریان تدریس ارزیابی نماید.
- ۱۴- برای معلم صاحب لازم است تا در میان شاکردان خود روابط حسن و برادری را قایم نماید.
- ۱۵- معلم صاحب باید شاکردان خود را بشناسد تا در تدریس مؤثربت به میان آید.
- ۱۶- معلم صاحب باید شاکردان خود را در تدریس سهیم نماید.
- ۱۷- معلم صاحب باید در اثنای درس و بعد از ختم آن به شاکردان حق سؤال کردن را بدهد.
- ۱۸- معلم صاحب باید به شاکردان وظيفة خانه کی بدهد و آن را ملاحظه و اصلاح نماید.
- ۱۹- معلم صاحب باید با استفاده از مواد محیطی "سنگ ریزه ها" کل، دانه جواری وغیره عملیات جمع - تفریق - ضرب و تقسیم را عملأ به شاکردان نشان دهد وهم از مواد درسی از قبیل چارتها، نقشه ها، پوسترها و مواد سمعی و بصری کار کیرد.
- ۲۰- برای معلم صاحب لازم است تا به شاکردان در فضای صمیمیت طوری جواب دهد تا در آینده جرأت سؤال نمودن از شاکردان سلب نگردد.
- ۲۱- معلم صاحب به شاگردان تفهیم نماید که تمرینات این کتاب را به کتابچه های خود نقل و در آن حل نسایند.
(ب)

دولت اسلامی افغانستان
وزارت تعلیم و تربیه
ریاست تالیف و ترجمه

جغرافیہ

صنف ششم

جغرافیہ برای صرف ششم

سال: ۱۳ - هرہش

مؤلفین:

واسع الله «ستار» و عبد الوکیل «عمري»

اعضاء مشورتی:

باطن شاه «صافی» و سوژه گل «وحدتی»

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مصایب

شماره	عنوان	صفحه
۱	۱ - فصل اول : جغرافیه افغانستان	
۱۸	۲ - فصل دوم : پژوهه های افغانستان	
۲۵	۳ - فصل سوم : تقييمات جغرافیه عمومی جهان	
۳۱	۴ - فصل چهارم : تاریخ افغانستان / جغرافیه طبیعی و انسانی	
۳۸	۵ - فصل پنجم : کشورهای اسلامی افغانی شمایی	
۵۰	۶ - فصل ششم : براعظسم امریکا	
۸۱	۷ - فصل هفتم : استرالیا (اقیانوسیه)	

رهنما برای معلم

- ۱- قبل از این که معلم صاحب داخل صنف میشود باید پلان درسی را با خود داشته باشد.
- ۲- پلان درسی باید مطابق ساعت درسی ترتیب و تهیه شود. برای معلم ضروری است که در این مورد دقت نماید.
- ۳- معلم صاحب باید به وقت معین به صنف داخل شود.
- ۴- معلم صاحب باید بالباس پاک داخل صنف شود.
- ۵- بزای معلم لازم است تادر وقت داخل شدن به صنف سلام بگوید.
- ۶- در شروع درس جدید معلم باید بسم الله الرحمن الرحيم بگوید.
- ۷- معلم صاحب باید بادر نظرداشت مقوله "کلموناس علی قدر عقولهم" تدریس نماید. یعنی تدریس باید به سویه و لسان شاگردان صورت گیرد.
- ۸- معلم صاحب برای تدریس خوبتر فضای مساعد را در صنف آماده سازد.
- ۹- برای اینکه در تدریس مؤثثیت پیدا شود برای معلم ضروری است که طرز تدریس خود را یکنواخت نسازد.
- ۱۰- معلم صاحب همیشه خود را به صفت همکار به صنف و شاگردان نشان دهد.
- ۱۱- معلم صاحب باید وظیفه خانه گی شاگردان را ملاحظه نموده و